

FACULTEIT
RECHTSGELEERDHEID

SADOMASOCHISME: NORMAAL OF DEVIANT

Masterproef neergelegd tot het behalen van
de graad van Master in de criminologische wetenschappen
door (20040723.) Van de Wouwer An

Academiejaar 2010-2011

Promotor :
Prof. dr. Decorte Tom

Commissarissen :
Prof. dr. Vermeulen Gert
Prof. dr. Traest Philip

Trefwoorden: sadomasochisme, sociale constructie, heteronormativiteit, rechtspraak, reconstructie.

Deze pagina is niet beschikbaar omdat ze persoonsgegevens bevat.
Universiteitsbibliotheek Gent, 2021.

This page is not available because it contains personal information.
Ghent University, Library, 2021.

Woord vooraf

Deze scriptie als afsluiting van het masterjaar beoogt het behalen van de graad Master in de criminologische wetenschappen aan de UGent. In deze masterproef heb ik getracht om bestaande inzichten in de hedendaagse samenleving omtrent sadomasochisme kritisch te bestuderen. Aan de ene kant was dit uitdagend voor mezelf, om als student eventueel een steentje te kunnen bijdragen aan de ruime en ambitieuze taak om deze inzichten te verfijnen of zelfs bij te stellen waar mogelijk. Aan de andere kant hoop ik dat ook de lezer hierin een meerwaarde kan ontwaren.

Vervolgens betuig ik mijn dank naar diegenen die mij al deze tijd gesteund hebben. Deze personen verdienen dan ook het lof dat hen toekomt. Niemand minder dan mijn ouders verdienen mijn respect en appreciatie. Ook al begrijpen ze niet altijd wat ik onderneem, toch blijven ze me steeds aansporen nieuwe zaken te ontdekken. Aan de ene kant bedank ik mijn moetti voor haar eindeloze geduld en aan de andere kant mijn vader voor zijn constructieve feedback. Maar de oprechte bezorgdheid die beide tonen (zelfs in kleine dingen) pakt me het meest van al.

Verder zou ik Davy willen bedanken. Meerdere momenten heb ik op hem gerekend om mijn frustraties de vrije loop te laten, ik bedank hem alleen al voor het feit dat hij dit alles heeft ondergaan zonder enig bezwaar, terwijl ik voldoende besef dat het niet gemakkelijk moet geweest zijn. Hij wees me als geen ander op wat er verwacht werd en wat er nog moest gebeuren.

Dank ook voor Prof. dr. Decorte voor zijn begeleiding tijdens het masterjaar.

Aan alle anderen die mij lieten lachen, nadenken, en stressen; MERCI!

Gent, 2011

Inhoudstabel

Inleiding	1
I. De motivatie van de onderwerpskeuze en de ruimere situering.....	1
II. Duidelijke omschrijving van de probleemstelling en het opzet van de masterproef. ..	1
III. Hoofddlijnen van de verschillende hoofdstukken.	3
IV. Gebruikte onderzoeksmethode en de soort van bronnen die werden gebruikt.....	4
V. Beperkingen van de Masterproef.....	5
Hoofdstuk 1: De Sociale Constructie van Sadomasochisme	7
1.1. Inleiding.....	7
1.2. Hedendaagse constructie van sadomasochisme?.....	9
1.2.1. Invloed heteronormatieve maatschappij?	10
1.2.1.1. Pathologisering: DSM	11
1.2.1.2. Normofiel t.g.v. parafiel	13
1.2.2. Invloed van gestructureerde organisaties	13
1.2.3. Invloed van de massamedia.....	15
1.2.3.1. Twee voorbeelden van sadomasochisme in de anderstalige kranten	18
1.2.3.2. Belgische representaties van Mosley en McGeorge?	20
1.2.4. Sociale constructie van seksualiteit, in bijzonder van sadomasochisme	21
1.3. Gevolgen.....	21
1.3.1. Discriminatie en stigmatisatie van sadomasochisme.	22
1.3.2. Internationale discriminatie?	23
1.3.3. Nefaste impact van de sociale constructie van sadomasochisme.....	24
1.4. Besluit.....	25
Hoofdstuk 2: Deconstructie en Reconstructie	27
2.1. Inleiding.....	27
2.2. Deconstructie sleutelbegrippen	29
2.2.1. Geweld.....	29
2.2.1.1. Macht.....	29
2.2.1.2. Pijn.....	32
2.2.2. Mentale stoornis (DSM)	33

2.2.2.1. Voorstanders betreffende de verwerping van de diagnoses.	34
2.2.2.2. Tegenstanders betreffende de verwerping van de diagnoses.	35
2.3. Reconstructie.	36
2.3.1. Beschrijving van sadomasochisme.	37
2.3.1.1. Afkortingen.	37
2.3.1.2. Interactie of relatie?	37
2.3.1.3. Terminologie en technieken.	38
2.3.2. Heterogeen.	40
2.3.3. Basisvoorwaarden.	42
2.4. Besluit.	42
Hoofdstuk 3: Sadomasochisme en Rechtspraak.	45
3.1. Inleiding.	45
3.2. Privacy en art. 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.	45
3.2.1. Privacy.	45
3.2.2. Artikel 8 E.V.R.M.	46
3.3. Arresten voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.	47
3.3.1. E.H.R.M., arrest van Dudgeon t. het Verenigd Koninkrijk.	47
3.3.2. E.H.R.M., arrest van Burghartz t. Zwitserland.	48
3.3.3. E.H.R.M., arrest van B. t. Frankrijk.	48
3.3.4. E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk.	49
3.3.4.1. Spanner Case.	49
3.3.4.2. Oordeel van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.	50
3.3.4.3. Opmerkingen.	51
3.3.5. E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België.	52
3.4. Opmerkingen over de rechtspraak betreffende sadomasochisme.	55
3.5. Voorstellen voor België?	58
3.5.1. Verschoningsgrond?	59
3.5.2. Rechtvaardigingsgrond?	60
3.6. Besluit.	62
Hoofdstuk 4: Algemeen Besluit.	64
Bibliografie.	72
Lijst van gebruikte afkortingen.	82

Inleiding

I. De motivatie van de onderwerpskeuze en de ruimere situering

De mystiek die iets verboden of iets onconventioneel met zich meebrengt, spreekt aan. Weinigen zullen waarschijnlijk toegeven dat ze gefascineerd of geïntrigeerd zijn door zulke praktijken. Men kan zich echter de vraag stellen of de nieuwsgierigheid ook niet bij deze personen geprikkeld wordt. Deze aantrekkingskracht is misschien ook wat mensen angst aanjaagt voor het onbekende. Het lijkt daarom juist interessant om dit te bestuderen.

In België wordt men vaak (onbewust) geconfronteerd met sadomasochisme; de rechtszaak van de rechter Aourousseau, hieruit volgend de film SM rechter, sadomasochisme in tv-series (Code 37), reclamespots, grapjes, opmerkingen, enz. Ook tijdens de opleiding criminologie kwam sadomasochisme ter sprake, met een duidelijke verdeeldheid in het publiek ten opzichte van dit onderwerp.

Maar staan mensen er ook bij stil welke betekenis ze aan onconventionele seksuele praktijken geven. In het bijzonder; wat verstaat het algemene publiek nu concreet onder sadomasochisme? Deze bedenkingen waren de aanzet om het onderwerp kritisch te bestuderen, meerbepaald specifiek in onze hedendaagse Westerse maatschappij.

De sociaal constructivistische benadering duidt het cruciaal belang aan om de theoretische visie van elk individu te gaan exploreren, zodat de sociale constructies die mensen hanteren wanneer ze zich engageren in de sociale wereld worden begrepen en verstaan. Er dient dus een deconstructie van de sociale constructies plaats te vinden. Het is van belang om bepaalde handelingen met een bepaalde betekenis, die plaatsvinden in bepaalde sociale contexten te onderzoeken (Bottoms, 2007).

II. Duidelijke omschrijving van de probleemstelling en het opzet van de Masterproef

Het onderwerp van deze masterproef betreft een theoretisch onderwerp, waarbij een theoretisch probleem wordt onderzocht op basis van de literatuur rond

sadomasochisme. Het behelst een theoriegericht onderzoek met een projectkader dat gevormd wordt door het proces en product van kennisvorming binnen het gebied van sadomasochisme. Deze masterproef is gericht op het ontwikkelen van nieuwe ideeën. Het onderzoek wordt eerder getypeerd als een theorietoetsend onderzoek, aangezien bepaalde inzichten die er bestaan in de hedendaagse samenleving getoetst worden, met de mogelijkheid deze inzichten bij te stellen en/of te verfijnen.

Het doel van dit onderzoek is nagaan of de sociale constructie van sadomasochisme onderhouden blijft in de hedendaagse Westerse maatschappij (extern doel) door de wetenschappelijke literatuur omtrent sadomasochisme op verschillende vlakken te gaan raadplegen (intern doel).

Het maatschappelijk belang van deze masterproef omvat de kritische bestudering van de sociale constructie van sadomasochisme, zodat men zich vragen gaat stellen bij de betekenisverlening wanneer men zich engageert in de sociale realiteit en hierdoor de sociale constructie van sadomasochisme niet beschouwt als iets vanzelfsprekend en vastgeroest. De bijdrage die deze masterproef kan leveren is de ontwrichting van de mogelijke onderhouden sociale constructie van sadomasochisme in de Westerse samenleving op basis van de wetenschappelijk onderbouwde kennis betreffende sadomasochisme, zodat assumpties over deze praktijken in vraag gesteld worden en stereotypen niet als waarheid beschouwd worden.

Volgende vragen staan centraal in deze masterproef, die stapsgewijs beantwoord zullen worden:

Is de oorspronkelijke sociale constructie nog steeds bepalend voor de hedendaagse voorstelling van sadomasochisme? Welke invloeden onderhouden de sociale constructie van sadomasochisme? Wat zijn de mogelijke gevolgen?

Leidt de deconstructie van de kernconcepten van de sociale constructie van sadomasochisme tot een ander perspectief betreffende sadomasochisme? Wat kunnen we concluderen op basis van een eventuele reconstructie van sadomasochisme?

Is er een juridische basis voor de rechtspraak betreffende sadomasochisme? Wat kan er opgemerkt worden uit de arresten voor het Europese Hof voor de Rechten van de

Mens betreffende sadomasochisme en de sociale constructie van sadomasochisme? Wat kan er in België geconstateerd worden?

III. Hoofdpijnen van de verschillende hoofdstukken

De centrale vragen van de probleemstelling worden herleid naar drie hoofdstukken, die het corpus van deze masterproef uitmaken. Ze zullen uiteindelijk samen geïntegreerd worden in het algemene besluit, als vierde en laatste hoofdstuk.

- Hoofdstuk 1: De Sociale Constructie van Sadomasochisme.

Een kritische bestudering van de sociale constructie van sadomasochisme is onmogelijk zonder een historische schets te bieden van de oorsprong en het ontstaan van sadomasochisme. In het Victoriaanse tijdperk zijn deze oorspronkelijke theoretische perspectieven zeer bepalend geweest voor de sociale constructie van sadomasochisme. Het doel van dit hoofdstuk omvat de kritische bestudering van de hedendaagse voorstelling van sadomasochisme. We gaan na of de oorspronkelijke theorieën nog steeds een grip hebben op de hedendaagse constructie van sadomasochisme. Verder worden de invloeden bestudeerd die hierbij een rol spelen in de al dan niet onderhouden sociale constructie van sadomasochisme. Ook gaan we na of er discriminaties op te merken zijn ten gevolge van de mogelijke stereotyperingen van sadomasochisme.

- Hoofdstuk 2: Deconstructie en Reconstructie.

Dit hoofdstuk heeft tot doel de stereotypische berichtgevingen betreffende sadomasochisme onder de loep te nemen. Aan de hand van de bestudering van de wetenschappelijke literatuur kan de sociale constructie van sadomasochisme kritisch in vraag gesteld worden, om zo kennis over deze minderheidsgroep te verspreiden die kan helpen de stigmatisaties te bestrijden. Er wordt aangevat met een deconstructie van de sleutelbegrippen van de sociale constructie van sadomasochisme, zodat een uiteindelijke reconstructie van het sadomasochisme mogelijk wordt.

- Hoofdstuk 3: Sadomasochisme en Rechtspraak.

Zonder een omvattende omschrijving van het begrip privacy en van het artikel 8 E.V.R.M., is een duidelijke studie omtrent de rechtspraak betreffende sadomasochisme uitgesloten. Verschillende zaken worden bestudeerd in het licht van art.8 E.V.R.M. Het doel van dit hoofdstuk omvat een grondige bestudering van de rechtspraak betreffende sadomasochisme en de mogelijke bedenkingen die deze rechtspraak oplevert. Bij deze bedenkingen wordt ook nagegaan of de sociale constructie van sadomasochisme onderhouden blijft in de rechtspraak. Verder worden mogelijke alternatieve bedenkingen geleverd voor de huidige situatie in België ten opzichte van sadomasochisme.

- Hoofdstuk 4: Algemeen Besluit.

Het laatste hoofdstuk heeft als doel een integratie te maken van de antwoorden op de vragen die aan bod kwamen in de vorige hoofdstukken. De structuur van dit hoofdstuk bestaat uit de stapsgewijze behandeling van de hoofdlijnen en bedenkingen van elk hoofdstuk. We pogen hiermee een wetenschappelijk onderbouwd besluit te formuleren dat een terugkoppeling maakt naar de gepostuleerde doelstelling en probleemstelling in de inleiding.

IV. Gebruikte onderzoeksmethode en de soort van bronnen die werden gebruikt

Deze masterproef opteert voor een kwalificerend en een interpreterende benadering, waarbij vooral beschouwend wordt gerapporteerd. Via de raadpleging van de literatuur, in combinatie met reflectie, zal gepoogd worden om nieuwe inzichten te bekomen. Deze literatuur betrof boeken, artikels (voornamelijk anderstalige artikels) en congrespapers. Verder zal een systematische review de basis vormen voor de verschillende hoofdstukken van de masterproef. We trachten met een systematische review op een systematische wijze de literatuur te doorzoeken om een antwoord te vinden op de relevante vraag, namelijk de doelstelling van dit onderzoek. Het proces

van vraagstelling, zoekstrategie, selectie en beoordeling van de artikels zijn transparant en reproduceerbaar, zodat systematische vertekening van de resultaten zo veel mogelijk vermeden wordt.

Dit onderzoek steunt zowel op databronnen (kenmerken van de onderzoeksobjecten in de meest brede betekenis van het woord, zoals de ervaringen en gedragingen van personen die participeren in SM activiteiten,..) als op kennisbronnen. Deze masterproef baseert zich op volgende bronnen: de media, documenten en de literatuur.

De zoektocht werd uitgevoerd via verschillende databanken: Web Of Science, Pubmed, The Cochrane Library, Compendex en Sociological Abstract. Volgende zoektermen werden in de databanken ingevoerd: (“BDSM” or “SM” or “somasochism”) and (“social construction”), (“bondage”) and (“pain” or “power”). Deze termen specificeren het onderwerp waardoor het mogelijk was een verfijning in de desbetreffende literatuur door te voeren.

Naast de elektronische databanken werd er ook een beroep gedaan op de verschillende universiteitsbibliotheken. Veel informatie betreffende somasochisme kon men enkel op deze manier verkrijgen. De voornaamste geraadpleegde universiteitsbibliotheken betroffen Rechtsgeleerdheid, Sociologie, Psychologie en Pedagogie, Letteren en Wijsbegeerte.

Verder werd er een beroep gedaan op de databank Mediargus. Deze databank werd voornamelijk geraadpleegd voor Hoofdstuk 1. Volgende zoektermen werden in Mediargus ingevoerd: SM, McGeorge, Mosley.

Ook is de internetsite van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens; <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/search.asp?skin=hudoc>-en uitvoerig bestudeerd in het licht van art.8, en rechtspraken betreffende somasochisme, hoofdstuk 3.

V. Beperkingen van de Masterproef

De focus van deze masterproef ligt op de hedendaagse Westerse maatschappij. Hierdoor is de bestudeerde literatuur enkel afkomstig uit de Westerse maatschappij, en de mogelijke conclusies zijn derhalve enkel van toepassing op deze Westerse

maatschappijen. Deze beperkingen leiden ertoe dat de bedenkingen die deze masterproef biedt, niet getoetst zijn geworden aan andere maatschappijen. Maar deze lacune kan op zich wel een aanzet zijn tot een verdere bestudering van de sociale constructie van sadomasochisme in andere maatschappijen, zelfs indien deze terminologie noch de constructie ervan van belang zijn voor deze maatschappijen. Verder geven deze beperkingen ook aan dat deze masterproef voornamelijk gebaseerd is op anderstalige literatuur. De Nederlandstalige literatuur betreffende sadomasochisme is schaars in vergelijking met de Engelstalige literatuur. Ondanks dat enkelen zich wel in deze materie hebben gespecialiseerd, lijkt een verdere evolutie hierin een constructieve ontwikkeling.

Hoofdstuk 1: De Sociale Constructie van Sadomasochisme

1.1. Inleiding

De bestudering van de sociale constructie van sadomasochisme is onmogelijk zonder een verduidelijking van de historiek omtrent de oorsprong en het ontstaan van sadomasochisme.

Sadomasochisme is ontstaan door de samenstelling van sadisme met masochisme. De term sadisme was allereerst een verwijzing naar de literaire stijl van Markies Donatien-Alphonse-François de Sade (1740-1814), maar werd later door Richard Krafft-Ebing (1840-1902) gehanteerd ter aanduiding van een seksuele perversie. De Sades oeuvre bevatte talrijke personages met diverse seksuele voorkeuren. Verder bekritiseerde de Sade de hypocrisie van de Kerk in de 18de eeuw. Deze bekritisering werd hem door de Katholieke Kerk niet in dank afgenomen. Op haar beurt bekritiseerde de kerk de Sades erotisering van geweld en van fysieke pijn (Visser, 1986).

Masochisme is ontleend aan Leopold von Sacher-Masoch (1836-1895). Sacher-Masochs literatuur betrof fantasieën over onderdanigheid en vernedering. Hij beschreef voornamelijk de zwakheid en de slaafsheid van mannen tegenover vrouwen (Visser, 1986).

In 1886 publiceerde Richard Krafft-Ebing (1840-1902) zijn baanbrekende werk: *Psychopathia Sexualis*. Het diende als basis voor zowel de betekenisverlening als de definiëring van seksualiteit en perversie. Hij definieerde sadisme en masochisme als seksuele perversies. Hij impliceerde hiermee dat ze functioneerden als substituten voor de normale seksualiteit (Beckmann, 2001).

Sadisme hield een totstandkoming in van seksueel plezier door gebruik te maken van gewelddadige technieken, met inbegrip van lijfstraffen op zichzelf of op iemand anders. Sadisme stond voor destructief, immoreel en actief gedrag. Het werd gestereotypeerd als de pathologische representatie van het mannelijke -en dus het actieve- karakter. De toenmalige dwingende Victoriaanse moraal (19de eeuw) liet zich ook gelden ten opzichte van de stereotypische voorstelling van de vrouw als passief

wezen. Masochisme werd hierdoor voornamelijk geacht om gekarakteriseerd te worden door vrouwen of impotente mannen en het werd gelijkgesteld aan een gevaarlijke gekheid (Beckmann, 2001; Visser, 1986).

Krafft-Ebing veronderstelde een directe associatie tussen seks en geweld. Hij nam aan dat zowel sadisme als masochisme aangeboren psychopathische afwijkingen waren. Zijn theoretisch perspectief maakte geen onderscheid tussen wellust en geweld. Beide werden met elkaar verstrengeld zodat de associatie van seksualiteit en extreem geweld gecreëerd werd (Visser, 1986).

Zowel Schrenck-Notzing als Freud maakten de verbinding van sadisme en masochisme tot sadomasochisme. Freud verbond de twee termen in 1905 tot sadomasochisme in zijn psychoanalytische theorie (Champion, 2010). Sadomasochisme kreeg bij beide auteurs eerder een algemene bijval i.t.t. algolagnie (afgeleid van het Griekse woord *Algolagnia*). Deze laatste term verwees duidelijk ofwel naar de actieve variant ofwel de passieve variant (Visser, 1986).

Volgens Freud ontwikkelde er zich een perversie als er tijdens de lineaire ontwikkeling een fixatie of een regressie plaatsvond. Zijn normatieve ontwikkelingstheorie was namelijk gecentreerd rond het perspectief van lineaire progressie; waarbij het libido van de kindertijd tot de volwassenheid centraal stond (Thompson, 1999).

Het theoretisch perspectief van Ellis richtte de focus op pijn i.p.v. geweld, in tegenstelling tot de eerdere theorieën. Ellis verwierp de theorieën van Krafft-Ebing omtrent sadomasochisme. Ellis wees aan dat sadomasochistische praktijken niet of weinig geconcentreerd waren op geweld maar eerder op de emotionele gewaarwording (Thompson, 1999).

De initiële definitie van sadomasochisme bleef echter stand houden. Sadomasochisme werd gedefinieerd als een psychiatrisch fenomeen, waardoor men het beschouwde als een stoornis van de geest, een psychopathologie (Ridinger, 2006).

Deze oorspronkelijk associatie tussen sadomasochisme en een mentale stoornis werd niet enkel onderhouden door de toenmalige theorieën maar ook door de Katholieke Kerk. De Katholieke Kerk uitte zijn religieuze kritieken betreffende de

sadomasochistische activiteiten. In de 18de en de 19de eeuw werd seks officieel gedefinieerd volgens zijn functionaliteit, procreatie zonder aandacht te besteden aan de plezierige ervaring van deze activiteit (Rye & Meaney, 2007).

De sadomasochistische praktijken waren echter gericht op recreatie en niet op procreatie. Ook constateerde de Kerk dat deze praktijken niet altijd plaatsvonden tussen monogame partners. De Katholieke kerk bestempelde sadomasochisme dan ook als een immorele en een onnatuurlijke praktijk (Yost, 2010).

In het Victoriaanse tijdperk zijn deze oorspronkelijke theoretische perspectieven zeer bepalend geweest voor de sociale constructie van sadomasochisme. Het doel van dit hoofdstuk omvat de kritische bestudering van de hedendaagse voorstelling van sadomasochisme. We gaan na of de oorspronkelijke theorieën nog steeds een grip hebben op de hedendaagse constructie van sadomasochisme. Welke invloeden onderhouden de sociale constructie van sadomasochisme en kunnen we discriminaties opmerken ten gevolge van de mogelijke stereotyperingen van sadomasochisme?

1.2. Hedendaagse constructie van sadomasochisme?

De hedendaagse weergave van seksualiteit is geëvolueerd van brave, suggestieve seksuele activiteiten tot representaties van kinky seks, zelfs ook van sadomasochistische praktijken (Beckmann, 2009). Flaggellatie en bondage (zie bijlage 2) zijn de meest gebruikte representaties van sadomasochistische praktijken (Visser, 1986). Deze gehanteerde technieken duiden enkel de overte aspecten aan van de sadomasochistische interactie. De associatie tussen sadomasochisme en geweld zal hierdoor echter snel gelegd worden door onwetende buitenstaanders.

De publieke tolerantie groeit geleidelijk voor onconventionele seksuele praktijken, desalniettemin blijkt deze aanvaarding zeer oppervlakkig (Beckmann, 2009). De seksualisatie en pornificatie van de maatschappij heeft niet tot een normalisering geleid die gehoopt werd door seksuele minderheden, maar tot een oppervlakkige aanvaarding van onconventionele praktijken (Beckmann, 2009).

1.2.1. Invloed Heteronormatieve maatschappij?

Heteronormativiteit duidt de persoonlijke praktijken en waardesystemen aan, die ontstaan zijn doordat heteroseksualiteit historisch bekeken steeds vooropgesteld werd. Deze waardesystemen houden een traditionele visie in, uitgeoefend door individuele personen en door sociale, legale en politieke instituties. Een visie die zich baseert op de exclusieve man-vrouw verhouding, waarbij de seksualiteit en de relationele verhoudingen steeds een normale en natuurlijke procreatie betreffen tussen een man en een vrouw. De diep ingewortelde en vastgeroeste overtuigingen leiden tot een foute implicatie, waarbij de heteroseksuele georiënteerde procreatie gelijkgesteld wordt met humaniteit (Champion, 2010).

De sociale constructie van perversie en van sadomasochisme is gebaseerd op de relationele afstand tussen het in vraag gestelde seksuele gedrag en de norm die vooropgesteld wordt bij heteroseksualiteit, namelijk de normale coïtus (Beckmann, 2001). In de Westerse maatschappij is de goedkeuring en aanvaarding van seksuele daden namelijk afhankelijk van een hiërarchisch systeem (Champion, 2010; Rubin, 1984). Voorrechten worden enkel verleend aan seksualiteit als die zich bevindt tussen de volgende grenzen; heteroseksueel, in het huwelijk, monogaam, niet-commercieel, bij koppels en huiselijk. Deze vormen van seksualiteit beschouwt men als normaal, goed en natuurlijk. Individuen die aan deze kant van de hiërarchie staan verkrijgen veel voordelen. Ze worden getypeerd, als mentaal gezonde en respectabele personen, hun gedrag is legaal, ze worden ondersteund door het sociale instituut en ze krijgen voordelen betreffende hun getrouwde status. Het tegenovergestelde kan geconstateerd worden wanneer men seksualiteit beschouwt als slecht, abnormaal, onnatuurlijk en gedoemd. Deze vormen van seksualiteit bevinden zich tussen de volgende afbakingen; homoseksueel, niet-getrouwd, promiscue, commercieel, alleen of in groep, in het openbaar, en/of met objecten. Verder zal men deze vormen van seksualiteit stigmatiseren, pathologiseren, en onderdrukken. De mogelijkheid bestaat zelfs, dat men hun gedrag beschouwd als een crimineel feit, of associeert met een mentale ziekte. Sadomasochisme als een vorm van seksualiteit behoort bij de slechte en onnatuurlijke kant van deze dichotomie, en wordt geclassificeerd als abnormaal (Rubin, 1984).

Deze traditionele en heteronormatieve waardesystemen zijn nog steeds stevig ingeburgerd in onze hedendaagse Westerse maatschappij. Het wordt gedemonstreerd in de officiële pathologisering van sadomasochisme, in de keuzes van justitie en beleidsmakers t.o.v. sadomasochisme, en in de mediarapportage en representatie van sadomasochisme (Champion, 2010).

1.2.1.1. Pathologisering: DSM

Richard von Krafft-Ebing en Sigmund Freud kunnen beschouwd worden als de pioniers ter beïnvloeding van de heteronormatieve parameters van de moderne mentale gezondheidspraktijk (Champion, 2010). Hun werken creëerden een ideale manier om de overmacht van de heteronormatieve maatschappij op andere onconventionele socio-seksuele oriëntaties te onderhouden, namelijk door deze onconventionele seksuele oriëntaties te pathologiseren. Sadomasochisme wordt, net zoals homoseksualiteit in de 20ste eeuw beschouwd als een mentale stoornis. Maar homoseksualiteit is in 1973 verwijderd uit de DSM (Diagnostic en Statistic Manual, American Psychiatric Association, APA) en in 1990 uit de ICD (International Classification of Diseases, World Health Organization, WHO), het wordt dus niet langer geclassificeerd als een pathologische afwijking. Sadomasochisme en vergelijkbaar gedrag worden echter nog steeds gepathologiseerd in westerse psychologische, psychiatrische en psychoanalytische kringen (Champion, 2010).

Zowel de eerdere theorievorming omtrent sadomasochisme als de erfenis van de Katholieke Kerk hebben de functionele visie van seks als procreatie overgedragen op de hedendaagse visies van de psychiatrische hulpverlening. Seksuele daden die op zichzelf niet gericht zijn op productie, en dus onproductief zijn, worden gedefinieerd als abnormaal, wat leidt tot een categorisering en een pathologisering van dit gedrag (Thompson, 1999).

De DSM (APA) is de gouden standaard in de hedendaagse psychiatrische en psychologische hulpverlening ter classificatie van mentale stoornissen. Het is een beschrijvend werk, gebaseerd op klinische studies met verschillende groepen van patiënten (Yost, 2010). Sadomasochisme zelf wordt niet vermeld in de DSM (APA)

maar wordt wel geclassificeerd als een parafilie. Het werd echter eerst gecategoriseerd als een perversie. Maar perversie is een zeer pejoratieve term. Letterlijk betekend perversie “turning away”, de term impliceert een moreel oordeel; perversie is abnormaal, verkeerd en een mentale ziekte. De Amerikaanse Psychologische Associatie (APA) heeft dan de term perversie in de derde uitgave van de DSM (APA, 1980) vervangen door parafilie (Stockton, 2011).

De associatie van sadomasochisme met een mentale stoornis bleef onderhouden door de psychiatrische stoornissen -seksueel sadisme en seksueel masochisme- van de DSM (APA) (Yost, 2010).

Seksueel sadisme behoort volgens de DSM IV-TR (APA, American Psychiatric Association, 2001) tot de classificatie van de parafilieën bij de seksuele stoornissen en genderidentiteitsstoornissen. Hierin wordt het omschreven als:

- A. Gedurende een periode van ten minste zes maanden recidiverende intense seksueel opwindende fantasieën, seksuele drang of gedragingen die handelingen (echte, niet gesimuleerd) met zich meebrengen waarbij betrokkene opgewonden raakt door het psychisch en lichamelijk lijden (met inbegrip van vernedering) van het slachtoffer (DSM IV-TR, APA, 2001, p.308-309).
- B. Iemand heeft bij iemand anders op basis van deze drang gehandeld en zonder diens instemming, of fantasieën veroorzaken duidelijk lijden of relatieproblemen (DSM IV-TR, APA, 2001, p.309).

Seksueel masochisme behoort volgens de DSM IV-TR (APA, American Psychiatric Association, 2001) tot de classificatie van de parafilieën bij de seksuele stoornissen en genderidentiteitsstoornissen. Hierin wordt het omschreven als:

- A. Gedurende een periode van ten minste zes maanden recidiverende intense seksueel opwindende fantasieën, seksuele drang of gedragingen die handelingen (echte, niet gesimuleerd) met zich meebrengen waarbij betrokkene vernederd, geslagen of vastgebonden of op een andere manier gepijnigd wordt (DSM IV-TR, APA, 2001, p.308).
- B. De fantasieën en seksuele drang of gedragingen veroorzaken in significante mate lijden of beperkingen in het sociaal of beroepsmatig functioneren of het

functioneren op andere belangrijke terreinen (DSM IV-TR, APA, 2001, p.308).

1.2.1.2. Normofiel tegenover parafiel

De vraag is echter of de categorie parafilie minder stigmatiserend is dan de eerdergenoemde categorie; perversie. Parafilie impliceert een segregatie tussen een normofiel en een parafiel. Als men zich identificeert met een normofiel onderscheidt men zich ook van diegenen die beschouwd worden als parafiel. Aan de hand van de heersende socio-culturele normen wordt een individu hierdoor vergeleken met een standaard en met een gemiddelde. We spreken dan over het aangepaste individu en het niet aangepaste individu. Maar door deze gevaarlijke manier van denken herbevestigen we enkel de eerdere classificatie en labeling van parafiel en normofiel (Verhaeghe, 2002). Deze gedachtegang met bijhorend paradigma van de natuurlijke, normale seksualiteit impliceert dat zowel de vooroordelen en de stigmatisaties als het proces van labeling niet in vraag worden gesteld (Stoller, 1991).

Normaal en deviant zijn producten van een sociale constructie. Deze constructies worden geïstitutionaliseerd. Ze worden vastgeroest en ingeworteld zodat ze niet meer in vraag worden gesteld. Ze worden ondersteund door gangbare kennis en geïntegreerd in sociale praktijken die op hun beurt door gewoonte de bevestiging van deze constructies in stand houden. Deze soliditeit is echter het gevolg van een sociale constructie, het is niet natuurlijk, noch universeel, noch eeuwig durend. Op basis van conflict en ondervraging kan elke sociale praktijk gedeconstrueerd worden, zelfs al lijkt deze vastgeroest (Clarke, 2006).

1.2.2. Invloed van gestructureerde organisaties

Bepaalde groeperingen zijn zich gaan organiseren om hun visie aanvaardbaar te maken voor de maatschappij. Ze hebben hiervoor enorme inspanningen geleverd, met gevolg dat bepaalde seksuele gedragingen niet langer strafrechtelijk werden gereguleerd (Tubex & Snacken, 1998). Deze seksuele revolutie hield enerzijds een normalisering in van seksualiteit maar anderzijds creëerde het een nog grotere

achterdochtigheid t.o.v. andere onconventionele seksuele praktijken. Men richtte zich meer op de afwijkende -bedreigende- vormen van lustbeleving (Cooper, 1993). De voornaamste aandacht ging naar handelingen die beschouwd werden als gevaarlijk, handelingen die schade kunnen toebrengen aan de andere participerende individuen (Tubex & Snacken, 1998; Van de Kerkhove, 1987). Sadomasochisme werd beschouwd als een zeer bedreigende vorm van lustbevrediging (Cooper, 1993). Het werd geassocieerd met gevaarlijkheid. Doordat de gevaarlijkheidsnotie voornamelijk opgemerkt wordt bij seksueel recidivisme (Feeman, 2008; Hanson & Morton-Bourgon, 2005; Thornton, 2006), beschouwt men sadomasochisme nog steeds als een vorm van seksuele afwijking, waarbij de associatie met seksueel geweld en met pedofilie nog steeds ter sprake kunnen komen (Champion, 2010).

Sadomasochisten zijn zich geleidelijk meer gaan organiseren, met als eerste georganiseerde groep de homoseksuele Leathermen. De sadomasochistische gemeenschap werd gestructureerd en creëerde zijn eigen gewoontes en regels. Er ontstonden nieuwe verenigingen waar ook heteroseksuelen en homoseksuelen en biseksuelen zich organiseerden. Ook in de lesbische gemeenschap organiseerde zich een sadomasochistische gemeenschap, maar deze stuitte op heel wat weerstand (Thompson, 1999).

Veel feministen in de feministische gemeenschap organiseerden zich tegen hun eigen sadomasochistische leden. Ze associeerden sadomasochisme met seksueel geweld, waarbij de niet toestemmende partner in een machteloze relatie bedolven wordt met pijn (Yost, 2010). Deze niet instemmende partner was volgens de feministische stroming de vrouwelijk partner en dus ook het slachtoffer van de sadomasochistische activiteiten en van huiselijk geweld (Wright, 2006). De feministische organisaties in Amerika groepeerden zich tegen de patriarchale structuur met als doel politieke, economische en sociale gelijkheid na te streven voor beide sekses, deze organisatie viel onder de noemer NOW, National Organisation for Women. De leidsters van deze organisatie kantten zich volledig tegen sadomasochistische leden omdat een sadomasochistische relatie de exploitatie van de vrouw inhield en gedomineerd werd door geweld. Verder werd gesteld dat sadomasochisme geen affectie bevordert noch de seksuele voorkeuren of oriëntaties van de betrokken individuen nastreeft (Wright, 2006). Ook hier deed men

een beroep op de gevaarlijkheidsnotie van sadomasochisme om zich te verzetten tegen deze praktijken.

Na vele hervormingen vonden de sadomasochistische groepen en individuen steun en verdediging in een overkoepelde organisatie genaamd the National Coalition for Sexual Freedom (NCSF). Het doel van deze organisatie hield het creëren van een politieke, een legale en een sociale omgeving in waarbij instemmende volwassenen zich zonder angst of discriminatie kunnen engageren in alternatieve seksuele praktijken (Wright, 2006).

1.2.3. Invloed van de massamedia

De laatste 20 jaar is er in de westerse maatschappij een duidelijke evolutie op te merken in de massamedia representaties van alternatieve seksuele voorkeuren. De onconventionele seksuele praktijken stelt men tentoon in reclamespots, in boeken, op het internet, in films, in de muziek, en in de kranten (Weiss, 2006). Het internet verleende eindeloos toegang tot informatie betreffende alternatieve seksuele praktijken en het uitoefenen van deze voorkeuren (Weeks, 2010). Deze evolutie heeft de toegankelijkheid vergroot tot sadomasochistische clubs, specifieke kleren en gereedschap (Beckmann, 2009).

Sadomasochistische representaties winnen steeds meer terrein zowel in de media als bij het algemene publiek. Er is echter nog steeds een gebrek aan openheid en begrip voor de volledige variaties van sadomasochistische praktijken (Beckmann, 2009). Sadomasochisme blijft juist achter de grens van waardigheid (Cloud, 2004; Moser & Kleinplatz, 2006).

Er is een hedendaagse consumentencultuur ontstaan waarbij seks als verkoopsstrategie een noodzakelijkheid is geworden. De mediarepresentatie betreffende sadomasochistische activiteiten kenmerken zich door een stereotypische weergave van sadomasochisme, waarbij de belangrijke inter-relationale en politieke dimensies van sadomasochisme ontbreken. Sadomasochisme wordt hierdoor volledig uit zijn context gerukt, met een decontextualisatie tot gevolg (Beckmann, 2009).

Deze evolutie kan men opmerken in de representatie van sadomasochistische praktijken in reclamespots. Deze reclamespots doen een beroep op de stereotiepen van sadomasochisme om hun product te verkopen. De effectiviteit van deze verkoopstrategie toont aan dat de betekenis en de aanvaardbaarheid van *kinky sex* veranderd zijn doorheen de jaren. De toenemende tentoonstelling van andere seksuele gedragingen heeft echter nog steeds een uitsluitend karakter. Individuen die participeren in de “echte perversies” worden benaderd als anders en vreemd. De consumenten maatschappij baseert zich namelijk op stereotiepe beelden i.p.v. op realiteitsgetrouwe beelden (Beckmann, 2001). Hierdoor introduceert en herbevestigt de maatschappij verwachtingen over seks die op hun beurt een enorme kloof creëren tussen erotische verwachtingen en realiteit.

Seksuele minderheden hoopten dat een verhoogde representatie van hun alternatieve seksuele praktijken een teken van vooruitgang inhield. Deze denkwijze kwam voort uit de gedachte dat een verhoogde blootstelling aan deze mediarepresentaties zou leiden tot progressieve(re) gevoelens over alternatieve seksuele praktijken, inclusief over sadomasochisme. Deze progressieve gevoelens zouden zowel een aanvaarding van onconventionele seksuele praktijken als een begrip van seksuele minderheidsgroepen impliceren (Weiss, 2006). Onder aanvaarding verstond men; een expressie van tolerantie van sadomasochisme, sadomasochisme toelaten in sociale groeperingen, en het categoriseren van sadomasochisme als normaal, iets wat mag en kan. Begrip hield in dat de beweegredenen van sadomasochisme werden verstaan, zodat men een zekere vertrouwdheid en een sympathiserende attitude zou hebben ten opzichte van sadomasochistische praktijken (Weiss, 2006).

Zo had de sadomasochistische gemeenschap gehoopt dat de film *Secretary* (Shainberg, 2002) een eerste stap was naar aanvaarding en begrip van sadomasochisme. De film projecteerde een zeer traditioneel liefdesverhaal, hierdoor werd sadomasochisme teruggekanteld in een alledaagse versie van romantiek. Deze film flirtte met gevaarlijkheid maar was dit zelf uiteindelijk niet. Sadomasochisme was aanvaardbaar zolang het redelijk normaal bleef, dus enkel en alleen als het gedrag genormaliseerd kon worden. De identificatie van het vrouwelijke hoofdpersonage met een pathologische seksualiteit creëerde de boodschap dat haar identiteit die van een

masochist was. Ze deed hierdoor niet aan sadomasochistische praktijken, ze was gewoon zo (Weiss, 2006).

Zowel deze film als andere populaire representaties van sadomasochisme creëerden aanvaarding en begrip bij het algemene publiek aan de hand van twee mechanismen. Enerzijds werd aanvaarding gecreëerd door normalisatie en anderzijds werd begrip gecreëerd via pathologisering. De assumptie dat een verhoogde blootstelling aan alternatieve seksuele praktijken leidt tot progressievere gevoelens bij het algemene publiek over deze praktijken wordt hierdoor ontwricht (Weiss, 2006). Alledaagse representaties van SM versterken juist de grenzen tussen normale en abnormale seksualiteit. Deze representaties maken sadomasochisme alledaags, maar ze tonen een gedisciplineerde versie van sadomasochisme. Ze creëren een vorm van sadomasochisme die mag bestaan en die onder controle kan gehouden worden in relatie tot de dominante categorieën en regels (Weiss, 2006).

De algemene bevolking stelt de heersende geprivatiseerde status van normale seksualiteit nog steeds niet in vraag, zodat de grens tussen normaliteit en abnormaliteit gewaarborgd blijft. Volgens Mathiesen (1997) worden westerse maatschappijen gekenmerkt door twee concepten die met elkaar in wisselwerking treden en die ook bepalend zijn voor de mediarepresentaties. Aan de ene kant beschrijft hij het concept panopticon, waarbij deze onderzoeker verwijst naar Foucault (1992) en aan de andere kant vindt men zijn tegenhanger, namelijk synopticon. Beide spelen een rol bij de moderne massamedia. Met panopticon wordt bedoeld dat een kleine minderheid een massa controleert, eerst enkel en alleen via externe controle, namelijk met de externe bewaker. Daarna treedt internalisatie op, de norm wordt geleidelijk overgenomen door de massa mensen zelf, met interne supervisie tot gevolg. Het concept synopticon verwijst naar de massa die enkelingen controleren en viseren, door gebruik te maken van een actieve filtering van informatie in een context van een brede onderliggende maar verborgen agenda met politieke en economische interesses. Deze sociale controle leidt tot de introductie van specifieke patronen van zowel zelfcontrole als van verwachtingen m.b.t. seksualiteit (en verlangens), doordat de massamedia de onderliggende machtsrelaties in stand houden (Mathiesen, 1997).

Dus panopticon zorgt ervoor dat mensen in het gareel lopen, en niet durven breken met de bestaande conventies, en synopticon zorgt er op zijn beurt voor dat er

geen breekpunten in beeld (dit is zelfs letterlijk te nemen in het geval de media) komen, met gevolg dat mogelijke kritische gedachten teniet worden gedaan door de wisselwerking tussen beide concepten (Mathiesen, 1997).

Verder houdt de media het stereotiep van seks en geweld ook levendig. De associatie tussen seks en geweld wordt verkeerd en misleidend tentoongesteld in de media (Fedoroff, 2008). De bureaucratische, medische en populaire versies van en over de seksuele dader zorgden voor een vervaging tussen daden met een gewelddadige seksuele aanranding en de illegale daden die berusten op wederzijdse instemming (zoals vroeger sodomie, met inbegrip van homoseksuele daden). Media representaties postuleren een associatie tussen sadomasochisme en misdaad. Sadomasochisme wordt in verschillende tv-programma's geassocieerd met moordzaken, waarbij de sadomasochisten de gewelddadige moordenaars zijn. Deze media representaties promoten de perceptie bij het algemene publiek dat sadomasochisten gewelddadige en mentaal zieke personen zijn, waarbij hun seksuele afwijkende interesses aanleiding geven tot crimineel geweld tegenover personen (Yost, 2010).

1.2.3.1. Twee voorbeelden van sadomasochisme in de anderstalige kranten

In het Verenigd Koninkrijk is Max Mosley in 2008 uitgebreid bekritiseerd geworden door de media voor zijn interesse en participatie aan sadomasochistische praktijken. De toenmalige 67-jarige president van de Fédération Internationale de l'Automobile (FIA) werd door de roddelpers bekritiseerd omtrent zijn geheimgehouden sadomasochistische voorkeur. De roddelpers koppelde Mosley's sadomasochistische activiteiten aan racistisch gedrag. Ze associeerden sadomasochisme met foltering, vernedering en moord, het was inherent slecht. De vooraanstaande en kwaliteitsvolle kranten bekritiseerden deze sensationele vertoning van Mosley en sadomasochisme door de roddelpers. Desalniettemin werd Mosley intens vernederd en geridiculiseerd. Verder stond hij onder enorme druk om zijn ontslag in te dienen bij de FIA (Champion, 2010).

Een gelijkaardig voorval van ridiculisatie, sensationalisme betreffende sadomasochistische voorkeuren is terug te vinden in de mediabelangstelling voor Jack McGeorge in de Verenigde Staten. McGeorge was in 2002 munitie analist en lid van de United Nations Monitoring, Verification en Inspection Commission (UNMOVIC) in Irak. In tegenstelling tot Mosley hield McGeorge zijn sadomasochistische voorkeuren niet geheim voor de buitenwereld en werd hij niet blootgesteld door de roddelpers aan intense ridiculisatie en externe druk, maar wel door de redelijk kwaliteitsvolle pers (Washington Post). Zijn beroepsmatige bekwaambaarheid werd openlijk in vraag gesteld doordat hij zich engageerde in sadomasochistische activiteiten. Dit nieuws werd verder extreem gesensationaliseerd door de roddelpers. Sadomasochisme werd zelfs gekoppeld aan Saddam Hussein, zonder dat er een logisch verband bestond tussen de twee, maar enkel en alleen op basis van de bestaande vooroordelen die de journalisten hebben over sadomasochisme en foltering. McGeorge gaf aan dat deze media-assumpties desastreuze gevolgen hadden op zijn gezondheid. Ondanks de steun van vele kennissen, werd McGeorge door de invloed van de heteronormatieve maatschappij door de algemene bevolking gezien als een pervers (Champion, 2010).

In deze extreme voorbeelden neemt de populaire media de rol op zich van zowel massavoyeur als morele scheidsrechter die heteronormatieve waardesystemen opdringt en herbevestigt door vernedering en ridiculisatie van sadomasochistische praktijken. Zonder enig begrip te hebben voor de inbreuk op de eer en de privacy van de bespotten personen. Men zou kunnen stellen dat hoge bomen veel wind vangen, maar de bijkomende veroordelingen en vergelijkingen van sadomasochisme met een psychopathologie en met misdadigheid hebben desastreuze gevolgen gehad voor de betrokken personen (Champion, 2010). De alledaagse persoon met een interesse in sadomasochistische praktijken zal waarschijnlijk niet blootgesteld worden aan dit sensationalisme, aangezien dit voornamelijk gesteund is op vraag en aanbod van de markteconomie. Maar met een uitleg als deze ziet men de onderliggende psychologie van de heteronormativiteit niet (Champion, 2010).

1.2.3.2. Belgische representaties van Mosley en McGeorge?

Ook in België verkreeg de Mosley affaire veel media-aandacht. Verschillende kranten: Het Volk, Het Nieuwsblad, De Morgen, De Volkskrant, Het Belang van Limburg, Het Laatste Nieuws, en Gazet van Antwerpen hebben deze zaak met een zekere gradatie van sensationisme behandeld. Enkele voorbeelden van hoofdtitels; 'F1-baas Mosley betrapt in SM-seksorgie in nazistijl' (Het Belang van Limburg, 2008), en 'Max, de Wolf van de SS' (Het volk, 2008). Het ene verhaal was sensationeler dan het andere verhaal, maar de ondertoon van alle kranten was gelijkaardig en stoelde op het nazistische karakter van de seksuele praktijken.

Sommigen kranten vertoonden echter wel enig begrip voor Mosley. De Morgen is hier een mooi voorbeeld van, zij bekritiseerden het feit dat een pikante sekspartij verwrongen werd tot een schandaal. Er werd gepleit voor het feit dat men Mosley zijn gang moest laten gaan en dat dit eerder een voorbeeld was van de schijnheiligheid van de Angelsaksische cultuur. De Morgen pakte hiervoor uit met de hoofdtitel, 'Laat Mad Max toch begaan' (De Morgen, 2008).

Al kan men zich echter wel vragen stellen bij de keuze van titel "Laat Mad Max toch begaan" waarmee De Morgen uitpakte. Is de associatie die men hierdoor maakt met gekheid en geweld (Mad Max), ongelukkig gekozen of is dit een mooi voorbeeld dat de aanvaarbaarheid van seksuele onconventionele praktijken ook zijn beperkingen heeft? Men zou dus niet direct kunnen spreken van een normalisering van deze praktijken, noch van het elimineren van de vooroordelen rond deze praktijken.

De zaak van McGeorge kreeg in tegenstelling tot de Mosley affaire weinig tot geen mediabelangstelling in België. Enkel zijn geschiktheid voor de job werd bediscussieerd en in verband gebracht met zijn sadomasochistische praktijken, maar dan onder het mom van een Amerikaanse krant, zoals de Washington Post (Gazet van Antwerpen, 2002; Het Belang van Limburg, 2002).

1.2.4. Sociale constructie van seksualiteit, in het bijzonder van sadomasochisme

De sociale constructie van seksualiteit is complex. Eerder dan seksualiteit als een ambigue categorie te benaderen, zal de meerderheid van de bevolking zijn seksualiteit als iets universeel en absoluut zien. Een van de primaire doelen van een sociale constructie rond seksualiteit is de preventie van negatieve gevolgen, zoals verkrachting, aanranding en geweld. Deze negatieve gevolgen zouden mogelijk zijn, indien zowel op maatschappelijk vlak als op individueel vlak een ongelimiteerde achtervolging van seksuele behoeften en seksueel plezier mogelijk is. Maar deze sociale constructies leiden er ook toe dat sommige attitudes, gedragingen en activiteiten bestempeld worden als taboe. Sociale normen oefenen een enorme impact uit op de sociale controle van wat men als aanvaardbaar beschouwd (Rye & Meaney, 2007).

De sociale constructie van sadomasochisme impliceert een notie van psychopathologie. Sadomasochisme wordt geassocieerd met geweld, gevaarlijkheid, en met een onnatuurlijk, abnormale praktijk. Deze stereotyperingen van sadomasochisme blijven de algemene massa beïnvloeden, doordat ze onderhouden worden door een heteronormatieve maatschappij.

Ze creëren een mystificerende visie van de sadomasochistische praktijken, zodat begrip gebaseerd op authenticiteit van deze menselijke interacties onbestaande is (Beckmann, 2009). Sadomasochisten willen zich niet met deze sociale censuur verenigen. Maar door een verkeerde rapportage en interpretatie van sadomasochistische praktijken worden de leden blootgesteld aan vernedering en discriminatie, met desastreuze gevolgen voor de betrokken personen (Champion, 2010).

1.3. Gevolgen

Discriminatie t.o.v. individuen op basis van hun seksuele oriëntatie is al grondig neergeschreven (Herek & Capitanio, 1996; Rubin, 1984), maar mensen worden niet enkel gediscrimineerd op basis van hun seksuele oriëntaties (zoals; homoseksualiteit), ook op basis van hun seksuele praktijken (Wright, 2006).

Bepaalde groepen, zoals minderheidsgroepen, zijn vatbaarder voor stigmatisatie dan anderen. Hun identiteit heeft een grotere kans op te botsen tegen een vooropgesteld middenklasse ideaal, met mogelijke negatieve implicaties voor hun zelfconcept en zelfvertrouwen indien ze de strijd aangaan om deze conditie te corrigeren (Muncie, 2006).

1.3.1. Discriminatie en stigmatisatie van sadomasochisme

Sadomasochisme wordt nog steeds geassocieerd met zowel een mentale stoornis als met een gewelddadige praktijk (Califia & Sweeney, 1996; Cross & Matheson, 2006; Moser & Kleinplatz, 2006). Deze associatie is een ingeworteld geloof geworden. Individuen met een sadomasochistische voorkeur worden lastig gevallen, met inbegrip van fysieke aanvallen tegen hun persoon (Wright, 2006).

Hoe meer onderzoek er verricht werd naar het voorkomen en de definiëring van sadomasochisme, hoe duidelijker het werd dat de overgrote meerderheid angstig is omwille van de mogelijke negatieve effecten indien de omgeving hun voorkeuren te weten zou komen (Ridinger, 2006; Wright, 2006). Sadomasochisme is namelijk nog steeds een taboe. Zowel ervaren leiders als nieuwe leden van sadomasochistische organisaties hechten veel belang aan hun anonimiteit (Cloud, 2004).

Het NCSF geeft aan dat de discriminatie aanwezig is op verschillende domeinen (Wright, 2006). Zo bleek dat deze individuen geconfronteerd worden met de angst om hun werk te verliezen (Moser & Kleinplatz, 2006; Ridinger, 2006; White, 2006; Wright, 2006), om lidmaatschap geweigerd te worden (Wright, 2006), en de moeilijkheid om de voogdij van hun kinderen te winnen of verder te zetten (Ridinger, 2006; Wright, 2006). Uit het onderzoek van Klein en Moser (2006) bleek dat een moeder haar voogdij over haar kind verloor nadat men oordeelde dat haar seksuele praktijken een nefaste impact zouden kunnen hebben op haar kind. Verder werd de moeder gezien als het slachtoffer i.p.v. een vrijwillige instemmende partner in de sadomasochistische relatie. Dit onderzoek toonde aan dat de seksuele interesse van ouders gebruikt kan worden in een rechtszaak om de voogdij van die ouder in vraag te stellen. Zowel de forensische experts als het justitiële systeem moeten onderwezen worden over het feit dat men sadomasochistische praktijken niet gelijk kan stellen aan huiselijk geweld.

Verschillende rechtszaken gaven aan dat de ouder met sadomasochistische interesses, zijn/haar voogdij over het kind verloor terwijl er geen rechtszaken bekend zijn waarbij de ouder met een sadomasochistische interesse de voogdij over het kind terugkreeg of verkreeg (Klein & Moser, 2006).

Verder bestaat er een mogelijkheid dat ze worden vervolgd door justitie (Moser & Kleinplatz, 2006, White, 2006). De Spanner zaak oefent zelfs vandaag nog steeds een invloed uit bij homoseksuele personen die zich wensen te engageren in sadomasochistische praktijken. In de nasleep van deze rechtszaak, die uiteindelijk eindigde voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg, verloren al de veroordeelde mannen hun job, sommigen verloren zelfs hun huis en verder werden ze bestempeld als perverse personen (White, 2006).

Verder merken ook therapeuten op dat hun cliënteel met sadomasochistische interesses, zich hiervoor schamen en schuldig voelen (Lawrence & Love-Crowell, 2008).

Deze angst wordt echter niet alleen opgemerkt bij de sadomasochisten zelf, maar ook bij hun werkgevers. Werkgevers vrezen op hun beurt de mogelijke negatieve gevolgen waarneer zij hun werknemers met sadomasochistische voorkeuren niet ontslaan. Het zou een negatieve weerslag kunnen hebben op hun bedrijf, omdat de tolerantie van deze werknemers zou ingaan tegen de morele normen en de algemeen aanvaarde maatschappelijke waarden (Ridinger, 2006).

Naast deze vormen van sociale discriminatie werden ook andere sociale reacties opgemerkt tegenover personen met sadomasochistische interesses. Deze sociale reacties houden politionele- en overheidsacties in, maar dan onder de noemer van “de strijd tegen geweld” en de bescherming van individuen tegen hun eigen seksualiteit (Califia & Sweeney, 1996). Recent bleek dat een andere sociale reactie bestond uit de aansporing van personen en organisaties om zich te verzetten tegen elke mogelijke vorm van sadomasochistische bijeenkomsten (Wright, 2006).

1.3.2. Internationale discriminatie?

Ook op internationaal vlak is discriminatie van sadomasochistische individuen/groepen op te merken. Sommige landen hebben een meer tolererende

ingesteldheid dan andere meer conservatieve landen. Niettegenstaande er bijna universeel wordt aangegeven dat sadomasochisme steeds meer op de voorgrond treedt, bleken de meeste personen met een sadomasochistische seksuele voorkeur te vrezen voor de mogelijke negatieve gevolgen indien hun seksuele voorkeur bekend werd gemaakt naar de buitenwereld toe (Kotek et al., 2006).

De overgrote meerderheid van sadomasochisten in Oostenrijk nemen het risico niet en houden hun voorkeur bijgevolg geheim. Indien het wel bekend wordt bestaat er een mogelijkheid dat deze personen slachtoffer worden van geweld zoals in Noorwegen. Discriminatie in Brazilië is gebaseerd op misverstanden en mythen dat dit soort gedrag geassocieerd is met slachtofferschap en daderschap waarbij geweld, aanranding en dwang centraal staan. In Duitsland verstaat de grote meerderheid van de bevolking wel iets onder de term sadomasochisme en wordt het steeds meer getolereerd maar het blijft nog steeds minder aanvaard dan homoseksualiteit en in bepaalde regio's wordt sadomasochisme zelfs niet aanvaard. In Canada vertonen ouders met sadomasochistische voorkeuren een duidelijke bezorgdheid t.o.v. de mogelijke uitkomst in voogdijzaken. De Amerikaanse cultuur profileert seks in het algemeen meer en gebruikt seksualiteit als een verkoopstrategie, waarbij sadomasochistische reclamespotjes en representaties meer worden aangehaald. Niettegenstaande deze openlijke tentoonstelling van seks blijft Amerika conservatief en worden religieuze morele standaarden gehandhaafd (Kotek et al., 2006).

1.3.3. Nefaste impact van de sociale constructie van sadomasochisme

Ondanks de grotere visibiliteit van sadomasochistische representaties, blijven de sociale constructies van sadomasochisme zowel de formele als de informele sociale controle beïnvloeden (Beckmann, 2001).

Individen met seksueel afwijkende praktijken worden blootgesteld aan economische straffen, erotische stigmatisatie, sociale discriminatie en negatieve ideologie. Juist deze individuen zou men moeten beschouwen als mogelijke slachtoffers van de subtiele werking van het sociale systeem, met gevolg dat deze individuen minder geneigd zijn en verhinderd worden om niet conventionele seksuele keuzes te maken. Seksuele keuze is dus niet vrij, mensen worden namelijk gedwongen naar de

vooropgestelde normaliteit i.p.v. naar perversie (Rubin, 1984). Met gevolg dat de structuren van macht, de gedragscodes en bepaalde vormen van vooringenomenheid van de heteronormatieve maatschappij blijven bestaan.

1.4. Besluit

Zowel de oorspronkelijke theorievorming omtrent sadomasochisme als de erfenis van de Katholieke Kerk hebben een belangrijke invloed uitgeoefend op de sociale constructie van sadomasochisme. Sadomasochisme werd geassocieerd met geweld, immoraliteit, mentale stoornis en met pijn. Verder werd er enkel gefocust op procreatie zonder plezier. Seksuele activiteiten die gericht waren op recreatie beschouwde men als onnatuurlijk en als een abnormaliteit.

De publieke tolerantie t.o.v. seksualiteit en in het bijzonder van sadomasochistische praktijken groeit geleidelijk, nochtans blijkt deze aanvaarding zeer oppervlakkig. De stereotyperingen van sadomasochisme blijven de algemene massa beïnvloeden. Men neemt aan dat deze stereotyperingen gebaseerd zijn op waarheden, terwijl de authenticiteit en de context met inbegrip van betekenis niet weergegeven worden (Beckmann, 2009).

In de westerse maatschappij is er een duidelijke evolutie op te merken in de massamedia representaties van alternatieve seksuele voorkeuren. Seks staat garant voor een effectieve verkoopstrategie. Maar deze sensationele berichtgevingen houden de stereotypische representaties in stand. Ook in België merken we sensationele berichtgevingen op betreffende sadomasochistische praktijken. Voornamelijk de Mosley affaire is breed gepropageerd geworden in onze kranten. Zelfs al bekritiseerde sommige kranten de sensationele berichtgevingen, is het toch opmerkelijk dat de keuze van titel ter verdediging van Mosley eerder ongelukkig gekozen was of eerder de grenzen van aanvaardbaarheid toonde betreffende sadomasochistische praktijken.

De traditionele en heteronormatieve waardesystemen zijn nog steeds stevig ingeburgerd in onze hedendaagse Westerse maatschappijen. Heteroseksualiteit wordt hierdoor vooropgesteld als de norm, en dus als de normale en natuurlijke seksualiteit. Aan de hand van de officiële pathologisering, met de categorie parafilie, creëerde de

heteronormatieve maatschappij de ideale manier om haar overmacht op onconventionele seksuele praktijken in stand te houden.

Normaal en deviant zijn echter producten van een sociale constructie. Deze constructies worden geïnstitutionaliseerd. Ze worden vastgeroest en ingeworteld zodat ze niet meer in vraag worden gesteld. Ze worden ondersteund door gangbare kennis en geïntegreerd in sociale praktijken die op hun beurt door gewoonte de bevestiging van deze constructies in stand houden. Deze soliditeit is echter het gevolg van een sociale constructie, het is niet natuurlijk, noch universeel, noch eeuwig durend (Clarke, 2006).

De sociale constructie van sadomasochisme met zijn stereotypische representaties heeft een enorme impact gehad op individuele beoefenaars van de sadomasochistische praktijken. Deze stigmatisaties leiden tot depressies, isolaties, schaamte en angst bij vele individuen met een voorkeur voor sadomasochisme.

Sadomasochisme wordt uitgesloten van de voordelen die wel geboden worden aan de algemeen aanvaarde seksuele voorkeuren, doordat een seksuele hiërarchie die ontstaan is en in stand gehouden wordt door een heteronormatieve maatschappij die met een zekere almacht regeert (Champion, 2010).

Maar elke sociale praktijk kan op basis van ondervraging gedeconstrueerd worden, zelfs al lijkt deze vastgeroest (Clarke, 2006). Misinterpretaties en verkeerde voorstellingen van sadomasochisme kunnen we enkel bestrijden als we de sociale constructie van sadomasochisme gaan deconstrueren en reconstrueren.

Hoofdstuk 2: Deconstructie en Reconstructie

2.1. Inleiding

Elke diepgaande en revolutionaire wetenschappelijke studie werd vroeger afgeremd door het toenmalige heersende taboe rond seksualiteit (Travin & Protter, 1993). Heteroseksuele coïtus met als doel de voortplanting was de normaliteit, de natuurlijke seksualiteit. Deze gedachtegang bepaalt zelfs tot op vandaag onze ideeën over deviante en perverse seksualiteit (Gijs & Cohen-Kettenis, 1994).

Na de Tweede Wereldoorlog vond er een progressieve evolutie plaats ter bestudering van seksualiteit. Sommige voordien geclassificeerde perverse activiteiten evolueerden tot normaliteit. Eén van deze geclassificeerde perverse activiteiten was masturbatie. Deze activiteit werd gedurende tweehonderd jaar gestigmatiseerd als iets immoreel, onnatuurlijk en pathologisch. Deze gedachtegang heeft een radicale wijziging ondergaan. Onze laatmoderne maatschappij beschouwt het nu als een gezonde seksuele activiteit (Rye & Meaney, 2007).

Er bestaan echter nog veel misinterpretaties en stereotyperingen omtrent sadomasochisme (Claus & Lidberg, 2003; White, 2006). Deze foutieve interpretatie en rapportage van sadomasochisme als een seksuele minderheidsgroep (Freeman, 2008) kan leiden tot discriminatie, met desastreuze gevolgen voor de betrokken personen (Champion, 2010).

De sociale constructie met zijn stereotypische representaties was gesteund op de oorspronkelijke theorievorming, de afkeuring van de christelijke kerk en op de toenmalige beschikbare bronnen, zoals de cliënten van hulpverleners en prostituees (Visser, 1986). Deze oorspronkelijk bronnen hebben een duidelijke erfenis nagelaten, één van foutieve informatieverspreiding (Visser, 1986).

De algemene populatie wordt steeds meer blootgesteld aan informatie over sadomasochisme. Het blijkt zelfs een zeer lucratieve markt blijkt te zijn. Maar onze huidige wetenschappelijke kennis omtrent het voorkomen, de oorsprong en de betekenis van sadomasochistisch gedrag blijft gebrekkig en zelfs rudimentair (Moser &

Kleinplatz, 2006). Er zijn ruwe schattingen, die aangeven dat ongeveer 5% (Richters, Grulich, de Visser, Smith, & Rissel, 2003) tot 10% van de algemene bevolking participeert in sadomasochistische praktijken (Champion, 2010). Verder vermeldt men een kleine meerderheid van mannelijke t.o.v. vrouwelijke sadomasochisten (Richters, Grulich, de Visser, Smith, & Rissel, 2003).

Naast de bestudering van wetenschappelijk onderzoek bestaat er in de criminologie een onmiskenbare bron ter definiëring van begrippen; de Sage Dictionary of Criminology (2006). Het is echter zeer opmerkelijk dat enige verwijzing of definiëring van sadomasochisme ontbreekt, niettegenstaande dat seksualiteit en *sex crime* (seksuele misdrijven) wel gedefinieerd worden. Bij een *sex crime* hecht men veel belang aan het kernconcept instemming of toestemming tot de feiten. Wanneer de seksuele feiten plaatsvinden met minderjarige personen, zal dit steeds een misdrijf zijn, gezien de minderjarige persoon geen geïnformeerde beslissing kan maken over zijn toestemming tot seksuele activiteiten. Bij volwassenen is de situatie complex. Vanuit het legale standpunt bekeken t.o.v. de vervolging van deze feiten is het van cruciaal belang om aan te tonen, zonder dat er enige vorm van twijfel bestaat, dat toestemming tot de daden niet gegeven was, maar bereikt werd op basis van dwang, gevaar of angst of fraude (Greer, 2006).

Voor onze Belgische maatschappij is de Van Dale toonaangevend ter verduidelijking van woorden. Sadomasochisme wordt hierin gedefinieerd als: “een vorm van seksuele lustbeleving, waarbij pijn en kwelling een belangrijke rol spelen” (Van Dale, 2004, p.1247).

Dit hoofdstuk heeft tot doel de stereotypische berichtgevingen betreffende sadomasochisme onder de loep te nemen, zodat een onderbouwde beschrijving van sadomasochisme ontstaat. Aan de hand van de bestudering van de wetenschappelijke literatuur kan de sociale constructie van sadomasochisme kritisch in vraag gesteld worden, om zo kennis over deze minderheidsgroep te verspreiden die kan helpen de stigmatisaties te bestrijden. Er wordt aangevat met een deconstructie van de sleutelbegrippen van de sociale constructie van sadomasochisme, zodat een uiteindelijke reconstructie van het sadomasochisme mogelijk is.

2.2. Deconstructie sleutelbegrippen

2.2.1. Geweld

De associaties tussen sadomasochisme en geweld blijven persisteren (Visser, 1986). Maar sadomasochisme is geen vorm van geweld noch van seksueel geweld. Er is echter wel een relatie tussen beiden mogelijk. In fantasieën en in pornoverhalen is er sprake van een nauw verband tussen sadomasochisme en verscheidene vormen van seksueel geweld. Maar er is een cruciale verschil tussen deze gebieden en sadomasochistische interacties. Sadomasochistische interacties zijn gebaseerd op wederzijdse toestemming, en het is juist deze toestemming die ontbreekt in pornoverhalen en in fantasieën (Visser, 1986).

In de enge zin zijn sadomasochistische fantasieën geen sadomasochistische fantasieën maar eerder sadistische of masochistische fantasieën. Ze kenmerken zich door een afwezigheid; van vrijwilligheid, zorg voor de ander, en ontsnappingsmogelijkheden. Deze fantasieën zijn dan ook nauw verwant met seksueel geweld (Visser, 1986).

Sadomasochistische pornografie laat maar één zijde van het spectrum zien, het toont hoe onderwerping gecreëerd kan worden door bepaalde technieken als bondage toe te passen. Maar dit zijn enkel gedragingen, sadomasochistische pornografie toont geen emoties, het laat niet zien hoe mensen zich voelen (Visser, 1986).

Verder associeert men gewelddadige praktijken met macht en pijn. In het bijzonder met een machteloos slachtoffer die de pijnlijke situatie ondergaat. Het verband tussen sadomasochisme en geweld, impliceert dan ook dat men zou te maken zou hebben met een almachtige dominante dader en een hulpeloos slachtoffer dat de pijn ondergaat.

2.2.1.1. Macht

Macht staat centraal in onze seksualiteit (Foucault, 1990), maar ook in onze Westerse maatschappij. Onze Westerse maatschappij steunt op onevenredige

machtsverhoudingen, van ouder/kind relaties tot jobverhoudingen (Beckmann, 2009). Werksituaties zijn voornamelijk gevoelig voor een seksuele controle dynamiek van dominantie versus onderdanigheid (Moskowitz, Seal, Rintamaki, & Rieger, 2011). Deze dynamiek wordt hier uitgelokt door de bureaucratische organisaties, met een onderdanige werknemer en een dominante werkgever. Kapitalisme en patriarchie stabiliseren deze hiërarchische machtsrelaties, ze stimuleren overafhankelijkheid binnen sociale relaties. Onevenredige machtsverdelingen zijn inherent gewelddadig, terwijl men dit soort geweld juist algemeen toeschrijft aan sadomasochistische praktijken (Beckmann, 2009).

Sadomasochisme blijft onlosmakelijk verbonden met geweld. Geweld dat bepaald wordt door een eenduidige machtsverdeling of door een machtsverschil tussen een man en een vrouw. Deze interpretatie van sadomasochisme staat haaks op de filosofie van sadomasochisme, waar wederzijdse toestemming en instemming cruciaal zijn (Beckmann, 2009; Visser, 1986). De vergelijking van sadomasochisme met gewelddadige folterpraktijken werd echter meermaals gemaakt.

Foltering gebruikt men in verscheidene culturen voor verschillende doeleinden; het verkrijgen van waarheidsgetrouwe informatie, sociale controle en ter bestraffing. Ze zijn rechtstreeks gericht tot het vernietigen en/of de preventie van enig verzet tegen de macht van de staat. De folteraar heeft dus steeds een absolute macht (Beckmann, 2009). Maar bij sadomasochistische praktijken staan verantwoordelijkheid en reflectie centraal. In tegenstelling tot folterpraktijken bezitten beide partijen tijdens de sadomasochistische activiteit macht. De één zijn macht is steeds verbonden tot de ander zijn wil en aangegeven grenzen (Beckmann, 2009). Sadomasochistische praktijken steunen op de afspraken die gemaakt zijn tussen de twee instemmende volwassenen. De verlangens en wensen van de onderdanige partij staan centraal tijdens een sadomasochistische interactie. De onderdanige verkrijgt zijn/haar genot uit de mentale en fysieke sensatie, terwijl de dominant zich verheugt op de creatie van het genot bij de onderdanige partij. Het is dus de dominant die de onderdanige moet opwinden. Bij deze weloverwogen praktijken staan beheersing en controle centraal ter bereiking van seksuele opwinding. Het is dus zeer onwaarschijnlijk dat de wensen van de onderdanige genegeerd worden tijdens een sadomasochistische interactie (Thompson, 1999).

Het vermogen om machtsverschillen te ervaren, en niet louter macht op zich, staat centraal bij sadomasochisme. Een sadomasochistische activiteit wordt gekenmerkt door de herhaaldelijke toediening van prikkels die aversief kunnen zijn voor de ontvanger en dan seksuele lust en opwinding veroorzaken. De herhaling is van belang en niet de intensiteit. Deze wordt toegediend door de dominante partij die over verschillende machtsmiddelen beschikt, zonder dat deze ook voorhanden zijn voor de onderdanige partij. Maar deze onderdanige partij stemt toe tot het ervaren van de aversieve prikkels, dit is het cruciale verschilpunt met seksueel geweld. De wijze waarop een SM interactie tot stand komt is volledig het tegenoverstelde van seksueel geweld, ook al kan de uitwendige verschijningsvorm van beide zeer gelijkend zijn voor de onwetende massa. Zonder vertrouwen tussen de partners is een SM interactie onmogelijk. Deze interactie is gesteund op vrijwilligheid en op beheerste machtsuitoefening met als doel de plezierbeleving en welbevinden (Visser, 1986). De onderdanige lijkt machteloos maar deze heeft meer macht dan men op het eerste zicht zou denken. Enerzijds kan een sadomasochistische activiteit onmogelijk tot stand komen als de voorwaarden van de onderdanige niet gerespecteerd worden. En anderzijds geven de onderdanige partijen de grenzen aan, ze kunnen hiervoor steeds beroep doen op het gebruik van stopwoorden zodat de handeling op zijn of haar initiatief wordt stopgezet (Visser, 1986).

Verder dient het stereotype van de sadistische man en de masochistische vrouw te worden genuanceerd. Zowel mannen als vrouwen engageren zich in sadomasochistische praktijken (Person, 2005). Sommige leden behoren zelfs tot de categorie switch, waarbij ze zowel de onderdanige rol als de dominante kunnen en willen aannemen. Verder zijn er veel mannen die gedomineerd willen worden door een vrouwelijke partner (Cross & Matheson, 2006). Er bestaat een kleine meerderheid zowel bij de mannelijke leden als bij de vrouwelijke leden om de onderdanige rol te prefereren boven de dominante rol (Bekmann, 2009; Visser, 1986). Verder zouden dominante mannen zelfs meer pro-feministische attitudes en neigingen hebben in vergelijking met niet praktiserende sadomasochistische volwassenen (Cross & Matheson, 2006).

2.2.1.2. Pijn

Men verstaat onder geweld ook de toebrenging van pijn aan een ander persoon. Er wordt echter een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de gelegitimeerde pijn distributie -en dus de geïnstitutionaliseerde- en de distributie van pijn in de context van sadomasochistische activiteiten. Het gebruik van lijfelijke straffen wordt positief aanvaard binnen gelegitimeerde contexten, maar als een potentieel seksueel opwindend effect wordt het afgestraft, en zal het gedefinieerd worden als een perversiteit. Lijden is namelijk betekenisvol en gelegitimeerd in volgende omstandigheden; oorlog, sport, gezondheid, schoonheid, leeftijdsbepaling, fitnessmaximalisatie, enz. Andere vormen van lijden worden gemedicaliseerd en gepathologiseerd. De sociale censuur is van kracht, waarbij de staat een monopolie bezit over pijn distributie (Beckmann, 2009).

De moderne verlichte maatschappijen werden gekarakteriseerd door het verdwijnen van de beruchte pijnspektakels. Ze ontwikkelden meer verfijnde en minder zichtbare vormen van staatsgebaseerde pijn distributie. De laat-moderne Westerse staat doet steeds meer een beroep op gecompliceerde psychologische, elektronische en farmacologische technieken, waarbij het intensieve lijden geen duidelijk waarneembare lichamelijke trauma's achterlaat (Beckmann, 2009).

Bij sadomasochistische praktijken dragen de leden hun littekens van lichamelijke trauma's met trots (Beckmann, 2009). Het feit dat een persoon pijn actief opzoekt en apprecieert, lijkt onlogische, zelfs eerder gestoord voor een maatschappij die gefocust is op hedonistische idealen van consumptisme waarbij plezier wordt omhelst en waarbij pijn enkel getolereerd wordt zolang het gebeurt in een gelegitimeerde context (Rye & Meaney, 2007).

Sociale betekenissen van pijn staan centraal in de interpretatie van pijn. Pijn is een sociale constructie, het is niet iets objectief, maar varieert binnen en tussen culturen en ook van individu tot individu. Mensen kunnen pijn verdragen als ze het kunnen controleren (Schneider, 2009). Sadomasochisten veroordelen zelf seksuele praktijken waarbij een van de partijen geen controle heeft over het gebeuren (Visser, 1986). Controle impliceert dat de duur en de intensiteit voorspelbaar moeten zijn voor de

betrokkenen. Pijn zet endorfines vrij, die op hun beurt zorgen voor een mentaliteitsverandering en dit zorgt voor nieuwe interpretaties (Schneider, 2009).

De pijnervaring varieert bij sadomasochistische praktijken. Voor de meeste praktiserende sadomasochistische leden is de dreiging met pijn al genoeg. De attributen zijn zo vervaardigd dat ze zelden pijn veroorzaken. Het doel is voornamelijk het bereiken van een bepaalde emotionele toestand. Er bestaat een grens tussen lust en pijn, want naast de toebrengring van de aversieve pijnlijke prikkel treedt er een gewaarwording van seksuele opwinding op (Visser, 1986). Andere leden beschouwen de pijn als een sociaal wenselijk emotionele ervaring. Maar deze ervaring moet men steeds interpreteren binnen zijn context (Newmahr, 2010). Een gecreëerde machtsonevenwichtige relatie is de context in sadomasochistische praktijken, met als doel het bereiken van seksueel plezier. Zo zal de pijn die ontstaat door sadomasochistische praktijken ten eerste verschillen van de pijn die opgelopen wordt bij post traumatische pijn ervaringen, zoals verwondingen bij huiselijk geweld, of pijn veroorzaakt door straatgeweld, of zelfs bij foltering.

2.2.2. Mentale stoornis (DSM)

Sadomasochisme wordt geassocieerd met de termen seksueel sadisme en seksueel masochisme. Termen die verwijzen naar een parafilie volgens de DSM-IV-TR (Diagnostic en Statistic Manual van de American Psychiatric Association, 2001). Zowel seksueel sadisme als seksueel masochisme zijn ontstaan en afgeleid van de bevindingen uit klinische studies met sadisten en geen sadomasochisten (Wright, 2006). Sadisten streven net als sadomasochisten een lustbevrediging na, maar met dit verschil dat de lustbevrediging bij sadisten eenzijdig is (Visser, 1986). Deze eenzijdige lustbevrediging impliceert ook een slachtoffer, iemand die tot deze activiteiten niet instemt of niet capabel is om hiermee in te stemmen, denk bij deze laatste variant aan een minderjarige persoon.

Naast de DSM-IV-TR (APA, 2001) bestaat er nog een vooraanstaand werk in de mentale gezondheidspraktijk, de ICD-10 (International Classification of Diseases, World Health Organization, WHO). Er zijn echter duidelijke verschillen op te merken tussen DSM-IV-TR (APA, 2001) en de ICD-10 (WHO). Bij de ICD-10 (WHO) worden

seksueel sadisme en seksueel masochisme gecombineerd tot sadomasochisme. Volgens de beschrijving in de ICD-10 (WHO) kunnen sadomasochistische elementen zowel bij sadomasochisten als bij de normale seksuele praktijken behoren. Verder geeft de ICD-10 (WHO) duidelijk aan dat er een onderscheid gemaakt dient te worden tussen enerzijds daden die leiden tot seksuele aanranding, dwang en geweld en anderzijds de seksuele gemotiveerde sadomasochistische activiteiten. De DSM-IV-TR (APA, 2001) vermeldt deze bovenstaande feiten niet. Deze gecreëerde dubbelzinnigheid tussen DSM-IV-TR (APA, 2001) en de ICD-10 (WHO) leidt tot een verkeerde interpretatie omtrent seksueel sadisme en seksueel masochisme (Fedoroff, 2008).

Deze dubbelzinnigheid heeft samen met de blijvende associatie tussen sadomasochisme en psychopathologie voor een spanningsveld gezorgd bij de klinische onderzoekers. De ene groep eist een verwerping van de klinische diagnoses seksueel masochisme, seksueel sadisme en sadomasochisme uit de DSM-IV-TR (APA, 2001) en de ICD-10 (WHO). De andere groep klinische onderzoekers gaat hier niet mee akkoord en ijvert voor het behoud van de respectievelijk diagnoses in de DSM-IV-TR (APA, 2001) en de ICD-10 (WHO).

2.2.2.1. Voorstanders betreffende de verwerping van de diagnoses

Voorstanders van de verwerping geven aan dat de klinische diagnoses een stigma van een geestesstoornis met zich meebrengen (Beckmann, 2001; Wright, 2006). Verder worden deze diagnoses herhaaldelijk gebruikt als een rechtshandhavend middel om sadomasochistische individuen te discrimineren. Dit werd aangetoond in rechtszaken die oordelen over de voogdijtoewijzing van het kind, waarbij de klinische diagnose van sadomasochisme de basis vormde om de voogdij niet toe te kennen aan de ouder met sadomasochistische voorkeuren (Klein & Moser, 2006). De diagnoses van seksueel sadisme en seksueel masochisme (APA, DSM IV-TR, 2001) zijn dus stigmatiserend en discriminerend t.o.v. al diegenen die zich engageren in alternatieve seksuele praktijken (Wright, 2006).

De verwijdering van de klinische diagnoses is gerechtvaardigd omdat sadomasochisme op zich geen mentale stoornis is, het is enkel een stoornis te noemen indien er repercussies zijn op fysiek en/of psychisch en/of sociaal vlak (Moser &

Kleinplatz, 2006). Als de klinische diagnoses niet verwijderd worden uit de DSM (APA) en de ICD-10 (WHO) zal de heteronormatieve maatschappij invloed kunnen blijven uitoefenen op de algemene bevolking. Er dient dus een radicale hervorming op te treden in de vooraanstaande handboeken over de mentale stoornissen, aangezien sadomasochisme op zichzelf niet indicatief is voor enige psychopathologie (Champion, 2010).

2.2.2.2. Tegenstanders betreffende de verwerping van de diagnoses

Tegenstanders geven aan dat sadomasochisme niet als een mentale stoornis gediagnosticeerd wordt door de DSM-VI (APA). Seksueel masochisme wordt enkel als een stoornis gedefinieerd als men er significante beperkingen door ervaart. Seksueel sadisme is enkel een stoornis als men zijn eigen behoefte gaat opdringen aan niet instemmende partners en/of men er ook significante beperkingen door ervaart (McKee, 2009). Volgens het medisch model bevinden personen die wederzijdse instemmende sadomasochistische praktijken beoefenen zich dus in de definieerbare gezonde en normale seksuele praktijk reikwijdte (Richters, De Visser, Grulich, & Rissel, 2008).

Andere tegenstanders geven wel aan dat beide diagnoses aangepast dienen te worden, maar dat ze niet verwijderd mogen worden uit de DSM-IV-TR (APA, 2001). Ze zijn namelijk van belang bij de forensische populaties (Krueger, 2010a; 2010b). Bij deze populatie is seksueel sadisme zelfs ondergediagnosticeerd (Nitschke, Blendl, Ottermann, Osterheider, & Mokros, 2009). Deze groep van klinische onderzoekers geven aan dat ze een duidelijk onderscheid maken tussen seksueel sadisme bij seriemoordenaars en sadomasochisme tussen volwassenen die hier vrijwillig mee instemmen (Fedoroff, 2008; Knoll & Hazelwood, 2009).

Ongeacht de voorstanders of tegenstanders betreffende de verwerping van de klinische diagnoses uit de DSM-IV-TR (APA, 2001) en de ICD-10 (WHO), is het van cruciaal belang te onderkennen dat men een duidelijke differentiatie dient te maken tussen seksueel sadisme en sadisme in een sadomasochistische interactie. Hetzelfde geldt voor seksueel masochisme en masochisme in een sadomasochistische interactie.

Als de overtuiging standhoudt dat eenieder die participeert aan sadomasochistische praktijken mentaal gestoord is, bestaat de mogelijkheid dat men sadomasochisme als een vorm van geweldpleging beschouwd, waaraan men onmogelijk zijn vrijwillige, geïnformeerde toestemming kan aan geven. Deze implicatie zou kunnen leiden tot een discriminatie van individuen die participeren aan sadomasochistische praktijken (Ridinger, 2006).

2.3. Reconstructie

De kennis die algemeen aanvaard en gekend is rond sadomasochisme staat in schril contrast met de bevindingen die afkomstig zijn vanuit de onderzoeken naar sadomasochisme (Moser & Kleinplatz, 2006).

Als men de sadomasochistische populatie vergelijkt met de vanilla populatie (Vanilla seks is een term die verwijst naar heteroseksuele seks zonder sadomasochistische praktijken; Cloud, 2004), dan bekomt men vergelijkbare gegevens, beide populaties ervaren woede, verdriet, gelijkaardige verlangens (Stoller, 1991). Beide populaties vertoonden ook vergelijkbare hechtingsstijlen en verbondenheid (Nordling, Sandnabba, Santilla en Alison, 2006; Sagarin, Cutler, Cutler, Lawler-Sagarin, & Matuszewich, 2009).

Sadomasochisme wordt door ervaring gedemystificeerd. Ervaring staat in contradictie tot de stereotypische representaties van sociale constructies van sadomasochistische praktijken. Deze praktijken staan niet synoniem voor pijn, geweld en mishandeling. Sadomasochisme is persoonlijk, elke persoon geeft een eigen individuele invulling aan zijn voorkeuren (Beckmann, 2009).

Een toenemende ervaring met onconventionele praktijken brengt niet enkel een verandering teweeg bij participerende sadomasochisten maar ook bij andere personen zonder sadomasochistische interesses. Er ontstonden bij deze laatste groep positieve attitudes indien men al enige kennis bezat omtrent sadomasochisme, indien ze al ervaringen hadden met sadomasochisme, of indien ze vrienden hadden die participeerden aan sadomasochisme praktijken (Stockwell, Walker, & Eshleman, 2010; Yost, 2010).

2.3.1. Beschrijving van sadomasochisme

2.3.1.1. Afkortingen

Sadomasochisme heeft opmerkelijk verscheidende benamingen; SM, S/M, BDSM, D/S, S&M, waarbij elke term tegelijkertijd iets verschillend aanduidt (Moser & Kleinplatz, 2006).

S&M wordt gehanteerd door onwetende buitenstaanders, personen zonder sadomasochistische interesses, of door individuen die occasioneel eens experimenteren met handboeien, S&M is bv. Madonna in sexy en uitdagende kleren met kettingen (Cloud, 2004; Weis, 2006).

Sadomasochisten, personen die serieus bezig zijn met sadomasochisme, hanteren de termen SM of BDSM om hun sadomasochistische praktijken aan te duiden (Cloud, 2004). In een SM gemeenschap worden BDSM en SM door elkaar gebruikt (Weiss, 2006), waarbij BDSM een acroniem is voor Bondage, Discipline, Domination/Submission (D/S), Sadism/Masochism (S/M) (Lindemann, 2010; Stockwell, Walker, & Eshleman, 2010; Website van The Kinsey Institute, 2010). De BDSM term duidt een groep van gedragingen en praktijken aan, die niet behoren tot de meerderheid van de populatie (Stockwell, Walker, & Eshleman, 2010).

BDSM en SM hanteert men om verschillende interesses te beschrijven. Ze duiden een brede waaier aan van alternatieve seksuele praktijken, zoals de machtsverdeling en uitwisseling, praktijken waar lichamelijke modificatie aan te pas komen, rollenspelen zodat de machtsuitwisseling gerealiseerd kan worden, en een intense emotionele en fysieke stimulatie in een seksuele context (Dancer, Kleinplatz, & Moser, 2006; Newmahr, 2010; Weiss, 2006, Wright, 2006).

2.3.1.2. Interactie of relatie?

Sadomasochistische praktijken zijn net zoals elk ander inter-persoonlijk sociaal gedrag zeer complex (Cross & Matheson, 2006; Weinberg, 2006). Een voorkeur voor

sadomasochisme kan zich manifesteren in relatie tot de ander, in auto-erotische activiteiten, en in fantasieën betreffende sadomasochisme (Visser, 1986).

Een sadomasochistische relatie wijst op een langere en duurzame relatie tussen partners terwijl een sadomasochistische interactie, een kortstondige interactie betreft tussen twee of meerdere partijen (Visser, 1986). De meeste sadomasochistische interacties zijn gelimiteerd in tijd, hierbij spelen de sadomasochistische activiteiten zich af in een afgebakende scene waarbij het rollenspel en de regels tussen de partijen volledig tot een einde komen als de scene is afgelopen of indien één van beide partijen aangeeft dat het rollenspel gestopt dient te worden. Verder bestaat ook een kleine minderheid van gebruikers die lange termijn sadomasochistische relaties aangaan van 24/7, waarbij de participanten hun rollen incorporeren en transporteren naar alle aspecten van hun leven. Er werd aangetoond dat in deze sadomasochistische slavernij van eigenaar en slaaf de machtdistantiëring en het machtsonevenwicht zich weerspiegeld heeft in alle taken van het dagdagelijkse leven, zoals huishoudelijke taken (Dancer, Kleinplatz, & Moser, 2006).

Zowel in de lange termijn als in de korte termijn sadomasochistische interacties/relaties is wederzijdse instemming van de partijen een noodzakelijke voorwaarde. Het verschil tussen beide groepen ligt ook in het feit dat de onderdanige slaven hun vrijwillige toestemming geven om alle beslissingen over te laten aan hun eigenaar (Dancer, Kleinplatz, & Moser, 2006). De slaven in een sadomasochistische relatie/levensstijl hebben steeds de vrijheid om beslissingen te nemen die in hun belang het beste zijn. De slaaf kan de relatie altijd verbreken. Bijna alle slaven behouden hun eigen sociaal netwerk en de mogelijkheid om hun rol te onderbreken indien nodig, zoals bijvoorbeeld bij ziekte of op familiebezoek (Cloud, 2004; Dancer, Kleinplatz, & Moser, 2006).

2.3.1.3. Terminologie en technieken

De persoon die het verlangen koestert om de sadomasochistische praktijken te ondergaan definieert men met masochist. De andere persoon definieert men met sadist indien deze het verlangen heeft om de handelingen op iemand anders toe te brengen. Beiden hebben een voorkeur voor sadomasochisme en worden daarom gedefinieerd als

sadomasochisten (Visser, 1986). Indien ze hun voorkeur aangeven tegen over elkaar worden de begrippen dominant en onderdanige gebruikt. De ene partner is de dominant, of heeft een voorkeur voor de dominante rol en de andere partner is de onderdanige of heeft een voorkeur voor een onderdanige rol. Verder worden de termen actief en passief ook gebruikt, deze zijn afgeleid van het Griekse woord Alcolagnia. De actieve variant is vergelijkbaar met sadisme, en de passieve vorm van Alcolagnia komt overeen met masochisme (Visser, 1986).

Er is echter een duidelijke voorkeur om de begrippen dominant en onderdanige te gebruiken i.p.v. sadist/masochist of actief/passief. De termen dominant en onderdanige verwijzen naar sociale relaties, naar een interactie tussen de beide partners. Men is onderdanig ten opzichte van de andere, of men is dominant ten opzichte van de andere, men neemt dus een welbepaalde positie in de relatie ten opzicht van elkaar (Visser, 1986). Oorspronkelijk verwezen sadisme en masochisme naar perverse en/of criminele personen geobsedeerd door geweld. De terminologie van dominant/onderdanige lijkt hierdoor eerder op zijn plaats, omdat de termen sadisme en masochisme beladen zijn met een pejoratieve bijklank.

De terminologie kan echter wel variëren afhankelijk van de toegepaste sadomasochistische techniek. Bij bondage is het gebruik van de termen die afgeleid zijn van het woord alcolagnie wel op zijn plaats. De respectievelijke actieve en passieve variant verwijzen goed naar de positie waarin de deelnemers zich bevinden. De onderdanige ondergaat passief het hele gebeuren. Bondage kan de illusie opwekken dat het pijnlijk is, maar het is eerder een praktijk waarbij er een toestand gecreëerd wordt die fysiek draaglijk moet zijn, vandaar het gebruik van materialen die soepel zijn en geen schaafwonden nalaten (Visser, 1986).

Naast bondage bestaat er nog een scala aan andere handelingen die plaats kunnen vinden tijdens een sadomasochistische activiteit. De meest gerapporteerde technieken zijn;

- Bondage: het vastbinden van de onderdanige partij met koorden, riemen, elektriciteitsnoeren, speciaal vervaardigde enkel- en polsbanden, en het gebruik van leren tuigen (Visser, 1986).

- Flagellatie: de veroorzaking van seksuele opwinding door slagen met een stok of een zweep (Thompson, 1999).
- Fist fucking: een activiteit die voornamelijk uitgeoefend wordt door homoseksuele mannen, waarbij men de hand in de anus inbrengt (Visser, 1986).
- Koprolagnie: een activiteit die voornamelijk vermeld wordt door homoseksuele mannen, waarbij er een voorkeur bestaat voor fecaliën (Visser, 1986).
- Spanking: heeft veel gemeen met flagellatie maar is voornamelijk gericht op één bepaalde plaats, het achterwerk. Het slaan op de billen met verschillende soorten instrumenten, zoals een vliegenmepper (Visser, 1986).

Verbale en situationele vernederingen hanteert men ook in sadomasochistische praktijken (Visser, 1986). De verbale vernedering komt neer op het gebruik van scheldwoorden tijdens de sadomasochistische activiteit. Bij situationele vernedering zal de onderdanige verschillende taken moeten uitvoeren in de hiervoor speciaal gecreëerde kledij (Gosselin & Wilson, 1980). Toch hoeft vernedering niet altijd deel uit te maken van de sadomasochistische interactie (Stoller, 1991).

Deze gehanteerde technieken duiden de overte aspecten aan van de sadomasochistische interactie maar deze interactie komt enkel tot stand indien de basisvoorwaarden vervuld zijn. Deze basisvoorwaarden zijn niet steeds duidelijk voor het publiek indien men enkel kijkt naar het theater gebeuren tussen de partijen, zodat de associatie tussen sadisme/seksueel sadisme en dominant snel gelegd wordt door onwetende buitenstaanders.

2.3.2. Heterogeen

Net zoals elke andere populatie is een sadomasochistische populatie zeer heterogeen en divers (Visser, 1986). Sadomasochisme is namelijk geen unitair fenomeen. Personen met sadomasochistische voorkeuren geven een unieke persoonlijke betekenis aan hun voorkeuren (Alison, Santtila, Sandnabba, & Nordling, 2001; Santtila, Sandnabba, Alison, Nordling, 2002). De diversiteit van sadomasochisme is op te merken aan de verschillende vormen en de verscheidene motivaties.

Visser (1986) beschrijft vier hoofdvormen van sadomasochisme. Deze vormen impliceren echter niet dat sadomasochisme strikt te onderscheiden is in deze categorieën (Visser, 1986).

Eerste hoofdvorm: *macht tegen onmacht*. Deze hoofdvorm kenmerkt zich doordat de verschillen in macht de essentie uitmaken van de sadomasochistische interactie. De machtsverschillen kunnen steunen op al bestaande verschillen of op gecreëerde machtsverschillen aan de hand van theaterrollen. Pijn is geen doel maar eerder een middel om het machtsverschil te benadrukken (Visser, 1986).

Tweede vorm: *geef mij stof tot voelen*. Bij deze vorm is pijn juist het doel, pijn heeft als functie de seksuele respons uit te lokken. De beloning of de kick ontstaat als de seksuele wensen gerealiseerd worden (Visser, 1986).

Derde vorm: *recreatief en sociaal sadomasochisme*. De essentie van deze vorm bestaat uit de sociale en recreatieve aspecten van sadomasochisme. Zo kunnen personen in een vaste relatie een extra dimensie geven aan hun relatie. Van de partners wordt niet verwacht om machtsverschillen te tonen, noch wordt het gebruik van aversieve prikkels verwacht, maar wel de ervaring van een gezamenlijk plezier en genot (Visser, 1986).

Vierde hoofdvorm: *therapeutische sadomasochisme*. Deze vorm draait rond de omzetting van negatieve gevoelens, als angst, schaamte en verdriet naar positieve gevoelens. Het primaire doel is dus niet de lustbeleving. Sadomasochisme biedt een veilig kader om een uitdrukking te geven aan een traumatische ervaring door deze te combineren met positieve ervaringen. Pijn kan hierbij zowel een middel als een doel zijn (Visser, 1986).

Naast deze vormen bestaan er ook verscheidene motivaties om zich te engageren in sadomasochisme. Bepaalde individuen participeren in sadomasochisme omdat ze het als een alternatief ervaren naast hun normaal seksueel gedrag. De tweede motivatie was dat sadomasochistische praktijken juist veiliger beschouwd werden in vergelijking met normaal penetrerend gedrag, gezien de mogelijke gevolgen (AIDS, zwangerschap, enz.) van dit laatste. Andere motivaties waren dat een sadomasochistische activiteit zorgt voor een volledige relaxatie bij de individuen, en het feit dat niemand een ander individu zal beoordelen als deviant of vreemd tijdens een sadomasochistische scène (Beckmann, 2001).

2.3.3. Basisvoorwaarden

Men zou met deze reconstructie kunnen concluderen dat sadomasochisme een bewust gecreëerde machtshiërarchie typeert. De termen onderdanige en dominant verwijzen naar sociale relaties, waarbij men een welbepaalde positie inneemt ten opzichte van elkaar. Er wordt geen eenzijdige lustbevrediging nagestreefd, maar wel een behoeftebevrediging bij alle partijen. De emotionele ervaring staat centraal al dan niet veroorzaakt door pijn. Sadomasochistische praktijken zijn gebaseerd op onderhandeling, empathie, communicatie en wederzijds respect. Sadomasochisme is geen parafilie, maar het typeert een onconventionele praktijk en voorkeur tussen mentaal gezonde personen.

De noodzakelijk basisvoorwaarden voor sadomasochisme zijn:

- *Wederzijdse vrijwilligheid*, partijen stemmen ongedwongen in tot de sadomasochistische praktijk en hun toestemming is rechtsgeldig.
- *Veiligheid*, de leden gaan een contract met elkaar aan, waarin de stopwoorden en de vastgelegde grenzen afgesproken worden.
- *Vertrouwen*, enkel en alleen als eerdere voorwaarden van vrijwilligheid en veiligheid vervuld zijn kan vertrouwen tussen de partijen geïnstalleerd worden.

2.4. Besluit

De sociale constructie van sadomasochisme met zijn stereotypische representaties werd kritisch in vraag gesteld. De deconstructie van de kernbegrippen van sadomasochisme gaf duidelijk aan dat sadomasochisme niet synoniem staat voor een gewelddadige praktijk met een eenzijdige lustbevrediging.

Macht staat centraal in een sadomasochistische interactie. Het is echter wel een bewust gecreëerde machtsrelatie, waarin elke partij ongedwongen toestemt. Ook in onze westerse maatschappij staat macht centraal. Deze hiërarchische machtsrelaties worden gestabiliseerd door patriarchie en kapitalisme; ze stimuleren overafhankelijkheid binnen sociale relaties (Beckmann, 2009). Deze onevenredige machtsverdelingen zijn echter wel inherent gewelddadig en worden ondersteund door een heteronormatieve

maatschappij. Het is dan ook zeer opmerkelijk dat deze maatschappij, die de machtshiërarchie ondersteunt, de gewelddadigheid toeschrijft aan sadomasochistische praktijken.

Sadomasochistische praktijken zijn in tegenstelling tot folterpraktijken steeds verbonden aan de ander zijn wil en aan de vastgelegde grenzen. De onderdanige partij stemt toe tot het ervaren van de aversieve prikkels (Visser, 1986). Sadomasochisme distantieert zich op dit punt van seksueel geweld, aangezien men ongedwongen instemt tot de seksuele activiteit.

Verder maakt onze laatmoderne maatschappij een duidelijk onderscheid tussen de gelegitimeerde pijndistributie en de distributie van pijn in de context van sadomasochistische activiteiten.

Lijden is enkel betekenisvol en gelegitimeerd in de reeds opgesomde omstandigheden. Andere vormen van lijden worden gemedicaliseerd en gepathologiseerd (Beckmann, 2009). Men bekritiseert en veroordeelt alle andere niet gelegitimeerde pijndistributies.

Het is echter wel juist de context waarin de sadomasochistische praktijken plaatsvinden die men niet onderkent, namelijk een context van een gecreëerde machtsonevenwichtige relatie met als doel het bereiken van seksueel plezier. Pijn speelt hier een belangrijke rol, maar bij de meeste sadomasochisten is de dreiging met pijn al voldoende. De materialen zijn dan ook zo vervaardigd dat ze de betrokkenen zo weinig mogelijk schade toebrengt. Andere sadomasochisten bereiken een zekere emotionele gewaarwording en seksuele opwindning door de ervaring van pijn.

Maar ongeacht de diversiteit in de pijnervaringen bij de sadomasochisten, verdagen ze enkel en alleen de pijn omdat de duratie en de intensiteit voorspelbaar zijn. In tegenstelling tot seksueel geweld hebben alle partijen bij de sadomasochistische praktijk controle over hun seksuele praktijken. Sadomasochisten veroordelen zelf seksuele praktijken waarbij een van de partijen geen controle heeft over het gebeuren (Visser, 1986).

Verder is de differentiatie tussen seksueel sadisme en sadisme in een sadomasochistische praktijk van cruciaal belang. Hetzelfde geldt voor seksueel masochisme en masochisme in een sadomasochistische interactie. Er bestaan voor- en

tegenstanders betreffende de verwerping van de klinische diagnoses; zowel van seksueel sadisme en seksueel masochisme (APA, 2001) als van sadomasochisme uit de ICD-10.

Hoe langer de associatie tussen sadomasochisme en een psychopathologie echter persisteert, hoe langer de heteronormatieve maatschappij haar grip houdt op de algemene populatie (Champion, 2010).

Een sadomasochistische interactie komt enkel tot stand als de basisvoorwaarden vervuld zijn. De noodzakelijke basisvoorwaarden zijn: wederzijdse vrijwilligheid, veiligheid, en vertrouwen.

Deze basisvoorwaarden zijn echter niet steeds duidelijk voor het publiek indien men enkel kijkt naar het theater gebeuren tussen de partijen, zodat de associatie tussen sadisme/seksueel sadisme en dominant snel gelegd wordt door onwetende buitenstaanders.

De geprefereerde terminologie om een sadomasochistische praktijk te omschrijven, betreft de termen dominant en onderdanige. Oorspronkelijk verwezen sadisme en masochisme naar perverse en/of criminele personen geobsedeerd met geweld. De termen sadisme en masochisme zijn beladen met een pejoratieve bijklank, vandaar dat de terminologie van dominant/onderdanige eerder op zijn plaats lijkt.

De sadomasochistische populatie is net als elke andere populatie heterogeen. Verder kan men op basis van de reconstructie besluiten dat sadomasochisme zich kenmerkt door een bewust gecreëerde machtshiërarchie die enkel tot stand kan komen als de basisvoorwaarden vervuld zijn. De sadomasochistische praktijken zijn gebaseerd op onderhandeling, empathie, communicatie en wederzijds respect.

Hoofdstuk 3: Sadomasochisme en Rechtspraak

3.1. Inleiding

In het arrest van N. t. het Verenigd Koninkrijk geeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens duidelijk aan dat de term privéleven breed is, maar dit impliceert niet dat het hierdoor vatbaar is voor een uitputtende definiëring. De bescherming vanuit het privacy vrijheidsperspectief is dus zeker niet absoluut. De afweging tussen privacy en zowel de rechten en vrijheden van anderen als het algemeen belang moet steeds gemaakt worden. Er zijn echter geen godsdienstige, economische, ethische, wetenschappelijke of politieke waarden die een absolute prioriteit hebben op de persoonlijke vrijheid (De Hert & Gutwirth, 1998).

Volgens het Hof zijn aspecten als gender identificatie, naam, seksuele oriëntatie en het seksuele leven belangrijke onderdelen van de persoonlijke ontwikkeling die beschermd worden onder artikel 8 E.V.R.M. Men verwijst hiervoor naar volgende rechtszaken; Dudgeon t. het Verenigd Koninkrijk; B. t. Frankrijk; Burghartz t. Zwitserland; en Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk (E.H.R.M., arrest N. t. het Verenigd Koninkrijk, 27 mei 2008, art.8, § 26 § 21, <http://www.echr.coe.int>).

Het doel van dit hoofdstuk omvat een grondige bestudering van de rechtspraak betreffende sadomasochisme en de mogelijke bedenkingen die deze rechtspraak oplevert. Bij deze bedenkingen wordt ook nagegaan of de sociale constructie van sadomasochisme onderhouden blijft in de rechtspraak betreffende sadomasochisme. Verder gaan we na welke situatie er in België geconstateerd kan worden. Maar zonder een omvattende omschrijving van het begrip privacy en van het artikel 8 E.V.R.M., is een duidelijke studie echter uitgesloten. We vatten dit hoofdstuk daarom dan ook aan met een beschrijving van beide termen.

3.2. Privacy en art. 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

3.2.1. Privacy

Het Westerse privacybegrip is diep ingeworteld in de democratische rechtstaat. Privacy heeft te maken met de zelfbepalingsvrijheid van individuen, de vrijheid om zichzelf te zijn en vooral de vrijheid om anders te zijn. Privacy is een sociaal gegeven dat contextueel gebonden is. De inhoud van het privacybegrip wordt bepaald door een complex geheel van culturele, maatschappelijke, institutionele, staatkundige, situationele, en historische parameters. Privacy mag niet begrepen worden als een recht op iets noch als een recht om bepaalde handelingen te stellen, gezien dit beperkend zou werken. Het wijst op maatschappelijke diversiteit, culturele rijkdom en pluraliteit (De Hert & Gutwirth, 1998).

Het normale of het gemiddelde of de doorsnee wordt niet beschermd met het privacybegrip. Vanuit het vrijheidsperspectief is de zelfbepalingsvrijheid cruciaal (De Hert & Gutwirth, 1998).

Privacy komt voornamelijk tot uiting in de seksualiteit, het beschermt zowel seksuele vrijheid als seksuele diversiteit. Maar seks of seksueel gedrag is niet volledig vrij, er rust een discriminatiegebod op, dat tot zijn recht komt in de strafbaarstellingen die de openbare zeden of eerbaarheid beteugelen. De overheid heeft het recht en de plicht om in te grijpen met strafbaarheidsstellingen indien de keuzevrijheid van individuen wordt uitgeschakeld zoals bij seks met kinderen en bij verkrachting (De Hert & Gutwirth, 1998).

Zolang privacy andere rechten, vrijheden, rechtsnormen en het algemeen belang niet in gedrang brengt dient elk gedrag onder privacy aanvaard te moeten worden. Deze balans is belangrijk vanuit juridisch oogpunt (De Hert & Gutwirth, 1998).

3.2.2. Artikel 8 E.V.R.M.

Art. 8 - Recht op eerbiediging van privéleven, familieleven en gezinsleven:

1. Iedereen heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
2. Er is geen inmenging van enig openbaar gezag toegestaan in de uitoefening van dit recht, enkel dan voor zover bij de wet voorzien en als dit noodzakelijk is in een democratische samenleving voor het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van

wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. (E.H.R.M., arrest Burghartz t. Zwitserland, 22 februari 1994, §21, <http://www.echr.coe.int>).

Zoals art. 8.2 E.V.R.M. aangeeft is inmenging in de privacy enkel onder zwaarwichtige voorwaarden legitiem. Er moet voldaan zijn aan een formeel criterium (de aantasting moet bij wet of in een rechtsbron voorzien zijn), aan een noodzakelijkheids criterium (de inmenging kan uitsluitend gebeuren als het nodig is in een democratische samenleving), aan een legitimizeitscriterium (enkel en alleen ter verwezenlijking van limitatief in art. 8.2 E.V.R.M. opgesomde wettige doeleinden) en aan een proportionaliteitscriterium (bij de verwezenlijking van het doel moet de inmenging nuttig, evenredig en onontbeerlijk zijn). Dit laatste criterium impliceert ook dat er voldaan moet zijn aan een subsidiariteitscriterium (het doel had niet tot stand gebracht kunnen worden door een andere en minder ingrijpende maatregel) (De Hert & Gutwirth, 1998).

Enkel en alleen indien aan deze voorwaarden voldaan zijn kan een overheid/staat zich inmengen in de privacy van individuen, anders kan het Hof te Straatsburg de inmenging van een overheid in strijd met het E.V.R.M. verklaren (De Hert & Gutwirth, 1998).

3.3. Arresten voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

3.3.1. E.H.R.M., arrest van Dudgeon t. het Verenigd Koninkrijk

De justitiële inmenging in het privéleven van de Heer Dudgeon werd door het Europese Hof voor de Rechten afgekeurd. Het Hof oordeelde dat er een schending was van art. 8 E.V.R.M., waarbij bepaalde homoseksuele activiteiten tussen vrijwillige mannelijke volwassenen, die capabel zijn voor een valide toestemming, uitgeoefend in hun privéleven geïncrimineerd werden onder de Noord Ierse wetgeving. (E.H.R.M., arrest Dudgeon t. het Verenigd Koninkrijk, 24 februari 1983, §§ 12 en 17, <http://www.echr.coe.int>)

3.3.2. E.H.R.M., arrest van Burghartz t. Zwitserland

In deze zaak oordeelde het Hof dat art. 14 en art. 8 E.V.R.M. tezamen geschonden waren, waarbij de schending van art. 8 E.V.R.M. afzonderlijk niet werd behandeld. In deze zaak bestudeerde men of de naam ook tot het privéleven van personen behoort. Meneer Burghartz wou zijn naam vervangen, nadat hij getrouwd was, door de achternaam van zijn vrouw; Burghartz. Dit werd niet ondersteund door de Zwitserse wetgeving, ondanks dat deze wetgeving wel voorzag om als vrouw haar eigen achternaam te vervangen door die van haar man en vervolgens haar eigen achternaam voor die van haar man te plaatsen, was deze mogelijkheid niet aanvaardbaar voor de mannelijke personen. De heer Burghartz mocht zijn eigen achternaam, Schnyder niet voor Burghartz plaatsen. Het Hof oordeelde dat dit een schending inhield van dat art. 14 en art. 8 tezamen, zonder dat men zich uitsprak over de schending van art. 8 afzonderlijk. Volgens het Hof hield dit een discriminatie in volgens sekse (E.H.R.M., arrest Burghartz t. Zwitserland, 22 februari 1994, §§ 15, 24 en 25, <http://www.echr.coe.int>).

3.3.3. E.H.R.M., arrest van B. t. Frankrijk

Deze zaak betrof mevr. B, een vrouw geboren als een man. Mevr. B wou haar naam en sekse laten veranderen in het Burgerlijk register, maar werd geconfronteerd met de onmogelijkheid onder Franse wetgeving om dit te volbrengen. Mevr. B identificeerde zich gedurende haar hele leven al als een vrouw, maar met de uiterlijke verschijningsvorm van een man. Ze onderging een geslachtverandering, ze wenste te trouwen met haar vriend en ze wou haar naam veranderen. Volgens Mevr. B weigerden de Franse autoriteiten om haar echte seksuele identiteit te erkennen. De Europese Commissie voor de Rechten van de Mens oordeelde dat er een schending was van art. 8, aangezien de persoon in kwestie dagelijks geconfronteerd wordt met situaties (zoals het vertoon van een onveranderde identiteitskaart aan derden) die niet in overeenstemming zijn met enig respect voor haar privéleven (E.H.R.M., arrest B. t. Frankrijk, 25 maart 1992, §§9-13, §§ 29 en 30, §63, <http://www.echr.coe.int>).

3.3.4. E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk

3.3.4.1. Spanner Case

In 1987, vond de politie tijdens een routine onderzoek naar andere praktijken verscheidende video's terug, waarop verschillende homoseksuele mannen zich engageerden in meerdere sadomasochistische praktijken (White, 2006).

Deze zaak werd de Spanner Case genoemd omdat één van de inspecteurs die deze zaak onderzocht de opmerking had gemaakt, wanneer hij één van de video's bekeek alsof het voelde dat een koord of spanner rond zijn eigen testikels werd gebonden (Green, 2001).

Het politieonderzoek leidde uiteindelijk tot een rechtszaak van Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk (Ridinger, 2006). Laskey, Jaggard en Brown werden, naast een veertigtal andere personen voor het gerecht gedaagd en beschuldigd voor deze praktijken, met misdrijven, zoals slagen en verwondingen (White, 2006). Gedurende een periode van 10 jaar vonden verschillende sadomasochistische activiteiten plaats, zoals de mishandeling van de genitaliën met schuurpapier, hete was, vishaken en naalden. Men stelde zich bloot aan zweepslagen met de blote hand, of met speciaal ontworpen materiaal. De brandletsels en de toebrenging van andere bloederige letsels resulteerden verscheidene malen in littekenvorming. Maar niettegenstaande de littekens heeft geen enkele persoon nood gehad aan medische aandacht voor zijn verwondingen. Al deze activiteiten vonden plaats in private georganiseerde ruimtes tussen vrijwillige en wederzijdse toestemmende mannen, met als enige doel het bereiken van seksueel plezier. Verder verliepen deze samenkomsten volgens vooropgestelde regels, met inbegrip van een vast codewoord dat de participanten op eender welk tijdstip zouden kunnen gebruiken om de handelingen te laten stoppen (Green, 2001; E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, 20 januari 1997, §§ 8-11, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Hun veroordeling in Engeland, kwam tot stand doordat drie van de vijf Lords de criminalisering van deze praktijken gegrond vonden, terwijl de andere twee Lords oordeelden dat deze praktijken toebehoorden tot het privéleven van de beklaagden. De

meerderheid oordeelde echter dat deze praktijken onmogelijk te rechtvaardigen zijn, omdat het zelfbeschikkingsrecht over het eigen lichaam niet onbeperkt is. Sadomasochisme werd door de rechters gezien als sinistere en onverantwoorde activiteit (White, 2006).

Lord Templeman beschreef sadomasochisme als een gewelddadige praktijk, een uitlaatklep voor het gebruik van geweld door sadisten. Verder hield het een vernedering in van de slachtoffers van deze praktijken. Hij oordeelde dat een maatschappij een plicht heeft om zich te beschermen tegen deze vormen van geweld (E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, 20 januari 1997, §§ 19 en 20, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Lord Jauncey of Tullichettle oordeelde vervolgens dat de beklaagden zich niet achter de vrijwilligheid van hun daden kon schuilen om de slagen en verwondingen te rechtvaardigen, omdat vrijwilligheid -en dus toestemming- enkel toelaatbaar is onder de wettelijk bepaalde uitzondering. Deze uitzonderingen zijn, bepaalde sportactiviteiten, ouderlijk kastijdingrecht en heelkundige ingrepen, enz. (E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, 20 januari 1997, § 21, <http://cmiskp.echr.coe.int>)

3.3.4.2. Oordeel van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens

Laskey, Jaggard en Brown beklagden in Straatsburg dat de wetgeving waaronder zij berecht werden in strijd was met artikel 8 van het E.V.R.M.

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde echter dat artikel 8 E.V.R.M. niet was geschonden. Het Hof geeft duidelijk aan dat slagen en verwondingen tussen volwassen personen die toestemmen, een zuivere privézaak zijn maar dat niet elke activiteit die zich afspeelt achter gesloten deuren hierdoor een vrijgeleide heeft omdat het onder de brede waaier van artikel 8 zou vallen. Het Hof steunde zijn besluit op de volgende feiten; de praktijken vertoonden een ernstige gradatie van geweld, het veroorzaakte verwondingen, zodat de praktijk een extreem karakter verkreeg dat niet als een akkefietje beschouwd kon worden. Ondanks het feit dat geen medische aandacht nodig bleek voor de toegebrachte verwondingen, bleef de kans op kwetsuren te onvoorspelbaar; het gebruik van video-opnames en hun verdeling onder de leden samen

met de zoektocht naar nieuwe leden stelden het privégebeuren zeer in vraag (E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, 20 januari 1997, §§ 32-41 en 45-46, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Ondanks dat de seksualiteit tot het privéleven behoort oordeelde het Hof dat een staat seksualiteit mag incrimineren, reguleren en vervolgen als deze seksuele praktijken lichamelijke schade en letsels veroorzaken. Elke staat beschikt over het recht om praktijken die lichamelijke schade kunnen veroorzaken, via het strafrecht te reguleren (De Hert & Gutwirth, 1998). Verder dient een staat zelf te bepalen of de toestemming van het slachtoffer de feiten rechtvaardigt. Het is dus aan de staat zelf om te bepalen hoe bepalend de toestemming van het slachtoffer is betreffende de wederrechtelijkheid van de feiten. Zoals art 8. 2 E.V.R.M. aangeeft is een inmenging van een staat toegestaan, als het noodzakelijk is voor een democratische samenleving wanneer de volksgezondheid primeert op de privacy van personen (E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, 20 januari 1997, §§ 43, 48 en 50, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

3.3.4.3. Opmerkingen

Deze zaak betrof activiteiten met meerdere personen. Het Hof vroeg zich af of men hier wel te maken had met een zaak betreffende het privéleven. Deze enge invulling van het privacybegrip maakte dat de groepsseks geen bescherming zou verdienen. Groepsseks werd geïnterpreteerd als een abnormale seksualiteit (De Hert & Gutwirth, 1998).

Als seksuele vrijheid beschermd wordt door privacy waarom zou dit dan ook niet gelden voor groepsseks? De keuze om zijn seksuele fantasieën in groep tot uiting te laten komen is niet mensonwaardig. Het is een uitoefening van de privacyvrijheid, waardoor elke overheidstussenkomst enkel gelegitimeerd kan zijn onder de zwaarwichtige voorwaarden gestipuleerd in art.8.2 E.V.R.M. (De Hert & Gutwirth, 1998).

Het is opmerkelijk dat geen enkele persoon nood had aan medische hulpverlening noch werd er blijvende schade vastgesteld, maar toch bleef men

vasthouden aan het gezondheidsargument en aan het potentiële gevaar en schade van deze activiteiten (De Hert & Gutwirth, 1998). Volgens White (2006) heeft het Europese Hof van de rechten van de mens hiermee een grote fout begaan doordat ze niet hebben nagegaan of er inderdaad blijvende schade was, of er een nood was aan medische zorg en of deze activiteiten een impact hadden op de publieke gezondheid.

Zou het mogelijk zijn dat het gezondheidsargument echter een sluier was voor andere motieven, zoals de onuitgesproken overtuiging van Straatsburg, dat sadomasochistische praktijken verboden kunnen worden omwille van de bescherming van de moraal: met gevolg dat de grens tussen de normale, de wettelijke seksualiteit en de abnormale/verboden seksualiteit impliciet getrokken wordt en onderhouden blijft (De Hert & Gutwirth, 1998). Deze onderverdeling tussen een normale seksualiteit en een abnormale seksualiteit onderhoudt het dominante perspectief en waarden van een heteronormatieve maatschappij.

Verder werd in deze rechtszaak volgens White (2006) de connectie gemaakt tussen homoseksualiteit en pedofilie. Men beschouwde sadomasochisme als een gevaarlijke, sociaal destructieve en gewelddadige activiteit, als een ritueel dat buiten de normatieve structuren en praktijken valt, iets waarbij het toestemmen tot deze feiten, irrelevant is. Homoseksuele sadomasochistische praktijken droegen dus niet bij tot verbondenschap, noch tot een familiale cohesie.

Deze rechtszaak verkreeg veel mediareportage, Laskey, Jaggard en Brown verloren hun job, en Mr. Jaggerd had nood aan een psychiatrische behandeling, niet t.g.v. de sadomasochistische praktijken, maar ten opzichte van de reactie van de buitenwereld (E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, 20 januari 1997, § 24, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

3.3.5. E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België

Het Antwerpse hof van Beroep besloot dat een lichte variant van sadomasochisme tussen meerderjarige, wederzijds toestemmende partners in de privésfeer toelaatbaar is, maar veroordeelde wel de extreem gewelddadige sadomasochistische praktijken. Het Hof van Beroep baseerde het oordeel op het potentiële gevaar voor ernstige

verwondingen en verminkingen, en op het feit dat in deze zaak de menselijke waardigheid en de openbare moraal primeerden op de autonomie van de veroordeelden (Gutwirth & De Hert, 2005).

In 1997 oordeelde het Antwerpse Hof van Beroep dat de vijf beklaagden schuldig waren voor opzettelijke slagen en verwondingen op basis van art. 392 en 398 Sw. K.A., als één van deze vijf beklaagden werd veroordeeld op basis van de volgende artikels:

1. Art. 392 Sw.:

Opzettelijk worden genoemd het doden en het toebrengen van letsel met het oogmerk om een bepaald persoon of een persoon die zal worden aangetroffen of ontmoet, aan te randen, ook al was dit oogmerk afhankelijk van enige omstandigheid of van enige voorwaarde en zelfs al heeft de dader zich vergist omtrent de persoon die het slachtoffer van de aanranding is geworden.

2. Art. 398 Sw.:

Hij die opzettelijk verwondingen of slagen toebrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van zesentwintig frank tot honderd frank of met een van die straffen alleen.

Ingeval de schuldige heeft gehandeld met voorbedachten rade, wordt hij veroordeeld tot gevangenisstraf van een maand tot een jaar en tot geldboete van vijftig frank tot tweehonderd frank.

3. Art. 380, §1, 1° Sw. (het oude artikel betref 380bis, 1§ Sw., dit oude artikel was toen van kracht):

Met gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar en met geldboete van vijfhonderd frank tot vijftientigduizend frank wordt gestraft: 1°, hij die, ten einde eens ander driften te voldoen, een meerderjarige zelfs met zijn toestemming, aanwerft, meeneemt, wegbrengt of bij zich houdt met het oog op het plegen van ontucht of prostitutie.

K.A. werd dus ook schuldig bevonden voor aansporing tot prostitutie of ontucht van zijn echtgenote op basis van het oude art. 380bis, §1 Sw. (E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ 10-25, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Beide klagers; K.A. en A.D. participeerden in extreem gewelddadige praktijken in speciaal hiertoe afgehuurde ruimtes, omdat deze praktijken afgekeurd werden door de regels van de eerder frequent bezochte sadomasochistische clubs. Door bestudering van

de video-opnames van de seksuele praktijken bleek het dat de hulpkreten van het slachtoffer tot beëindigen van de activiteit genegeerd werden door de dominante partij. Het feit dat de klagers aangaven dat het enige doel van de sadomasochistische praktijken, tussen instemmende partijen achter gesloten deuren, ertoe bestond tot het verkrijgen van seksuele opwinding en ervaring, veranderde volgens het Hof van Beroep niets aan het besluit dat deze choquerende praktijken zo gewelddadig waren dat ze een ondermijning inhielden van de menselijke waardigheid (E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ 10-25, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Nadat het Hof van Cassatie op 6 januari 1998 de voorziening verwierp (Cassatie, 6 januari 1998, *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 1999), eindigde deze zaak voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. De klagers vonden dat hun recht op een eerlijk proces geschonden was. Ook gaven ze aan dat hun veroordeling niet in overeenstemming was met de wetgeving en dat dit een schending inhield van hun recht op eerbiedingen voor het privéleven. Het Europese Hof besloot dat in de zaak K.A. en A.D. t. België ; artikel 6 §1 E.V.R.M. (Recht op een eerlijk proces) niet geschonden was, artikel 7 E.V.R.M. (Geen straf zonder wet) niet geschonden was, en dat artikel 8 E.V.R.M. (Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven) ook niet geschonden was (E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ 45, 61 en 88 , <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Volgens Het Hof waren de seksuele praktijken te gewelddadig en dus te ongewoon, dat het gebrek aan een relevante rechtspraak, niet als factor mocht dienen ter voorkoming van een inmenging van een nationale overheid. Verder moest K.A. -als rechter- weten dat het inroepen van de wederzijdse instemming of toestemming van het slachtoffer geen rechtvaardiging inhield van de onwettigheid van de feiten noch neemt het de schuld van K.A. weg. Men kon het dus ook niet gebruiken als een verdediging om deze praktijken te rechtvaardigen. Ook het gebruik van de enorme hoeveelheden alcohol tijdens de activiteiten en het negeren van het stopwoord door het slachtoffer werden door het Hof geïnterpreteerd als omstandigheden waardoor de beklaagden onmogelijk niet onbewust konden zijn van het bestaande risico tot vervolging voor

slagen en verwondingen (E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ 51-61, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Verder diende het Hof te onderzoeken of de inmenging van de staat in het privéleven van K.A en D.A. noodzakelijk was in een democratische maatschappij.

Het Hof oordeelde dat elk individu het recht heeft om zich vrij te engageren in seksuele praktijken, maar zolang dat men ook de rechten en de wensen van het slachtoffer van deze praktijken respecteert en waarborgt. Het slachtoffer heeft namelijk ook een recht op een vrije seksualiteitsbeleving. Volgens het Hof was het respect voor de wil van het slachtoffer in deze zaak echter onbestaande. De inmenging van de staat was dus niet disproportioneel omdat de handelingen niet onmiddellijk werden gestaakt nadat het slachtoffer het stopwoord had gezegd, en dus hierdoor ook haar toestemming tot de seksuele praktijken introk. Het was volgens het Hof duidelijk dat naarmate de activiteiten vorderden het geweld toenam maar de controle eerder leek af te nemen (E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ 78-88 , <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Het Hof besloot dat de Belgische autoriteiten gerechtigd waren om te besluiten dat de vervolging en de veroordeling van K.A en A.D. en hun bijhorende praktijken noodzakelijk geacht waren in een democratische maatschappij ter bescherming van de rechten en vrijheden van anderen (E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ 87, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

3.4. Opmerkingen: rechtspraak betreffende sadomasochisme

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens besloot in de zaak Dudgeon (1981) dat seksualiteit tot de privacy behoort waardoor een inmenging van een staat enkel en alleen gelegitimeerd is, indien dit noodzakelijk is voor de democratische samenleving. Volgens het Hof zijn de zwaarwichtige voorwaarden in het geval van vrijwillig toestemmende volwassenen niet te vinden, vermits de seksuele vrijheid primeert, zelfs indien de meerderheid deze gedragingen afkeurt (De Hert & Gutwirth, 1998).

Privacy beschermt de seksuele vrijheid. Het is er niet om bepaalde vormen van normale seks en dus aanvaarbare seks te beschermen. De normaliteit van seks is niet bepalend voor de inperking van de seksuele vrijheid, maar wel de rechten en vrijheden van anderen of het algemene belang. Enkel en alleen de schending van de rechten en vrijheden van anderen of het algemene belang legt een beperking op aan de seksuele vrijheid en niet de schending van de godsdienstige of morele gevoelens en waarden van anderen. De normaliteit van seksualiteit is dus volgens dit perspectief niet relevant (De Hert & Gutwirth, 1998).

Verder is het duidelijk dat de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens bepaald wordt door de concrete omstandigheden van een zaak (Van den Wyngaert, 2009). Zo oordeelde het Hof dat gender identificatie, naam, en seksuele oriëntatie en het seksuele leven belangrijke onderdelen zijn van de persoonlijke ontwikkeling die beschermd worden onder artikel 8 E.V.R.M.

De afweging van de concrete omstandigheden van een zaak ter bepaling van de rechtspraak wordt voornamelijk duidelijk als we de twee ophefmakende rechtszaken betreffende sadomasochisme met elkaar vergelijken op basis van art 8.2 E.V.R.M.

In de zaak Laskey, Jaggard en Brown stelde het Hof dat een staat het recht heeft om strafrechtelijk op te treden om bepaalde praktijken waardoor lichamelijke schade wordt toegebracht te reguleren. Zoals art 8.2 E.V.R.M. aangeeft is een inmenging van een staat legitiem, als het noodzakelijk is in een democratische samenleving wanneer de volksgezondheid primeert op het recht op privacy (E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, 20 januari 1997, §§ 43, 48 en 50, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Terwijl in de zaak K.A. en D.A. de schending van het recht voor privéleven, art. 8.2 E.V.R.M. volgens het Hof gelegitimeerd en geoorloofd is omdat men de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen, maar ook de bescherming van de orde en de preventie van strafovertredingen nastreefde. Dit laatste sloeg op de veroordeling op basis van het oude art. 380bis, §1 Sw. (E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ 81, <http://cmiskp.echr.coe.int>).

Er is echter wel een duidelijke verandering op te merken in het oordeel van het Europese Hof betreffende deze twee rechtszaken (Gutwirth & De Hert, 2005). In het

arrest van K.A. en A.D. t. België werd er door het Europese Hof zwaar getild aan het genegeerde stopwoord van het slachtoffer, dit impliceert dat de rechten en vrijheden van anderen geschaad werden door deze praktijk. Het Hof oordeelde daarom dat een staat het recht had deze praktijken te reguleren omdat men de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen moet waarborgen. In tegenstelling tot zowel het oordeel in het arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk als het oordeel van de Belgische rechtshoven repte het Europese Hof niets over te bescherming van goede zeden, noch over de openbare moraal, noch over de menselijke waardigheid (Gutwirth & De Hert, 2005). Het Hof bevestigde zeer duidelijk in het arrest van K.A. en A.D. t. België dat seksualiteit tot het privéleven behoort, zelfs dat het art. 8 E.V.R.M. het recht op zelfontplooiing, persoonlijke ontwikkeling of autonomie beschermt. De persoonlijke autonomie hield in dat men het recht heeft keuzes te maken omtrent zijn eigen lichaam. Verder gaf het Hof aan dat een inmenging in het privéleven enkel en alleen legitiem is onder zwaarwichtige voorwaarden (Gutwirth & De Hert, 2005).

In het kader van deze studie, met de bewoordingen uit de twee voorgaande hoofdstukken, kunnen we stellen dat de rechtszaak Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk eerder past in de (morele) constructie van sadomasochisme, terwijl de rechtszaak K.A. en A.D. t. België zijn grond vindt in de reconstructie, aangezien men het schenden van het stopwoord als cruciaal beschouwt. Deze schending gebeurt dus op basis van de eigen codes/wetten van de twee partners, waaruit men kon afleiden dat de rechten en vrijheden van de ene partij geschaad werden.

Na de arresten betreffende sadomasochisme kan men van de veronderstelling uitgaan dat het Europese Hof voor de Rechten van de Mens bij elke zaak de concrete omstandigheden zal bestuderen en deze zullen dan de rechtspraak bepalen. Verder zou men er vanuit kunnen gaan dat indien de impact op de fysieke integriteit een extreme variant betreft en de rechten en vrijheden van anderen niet gewaarborgd zijn, de strafrechtelijke vervolging van deze praktijken gelegitimeerd zou zijn op grond van art 8.2 E.V.R.M.

Er heerst echter nog te veel onzekerheid betreffende de mogelijke strafrechtelijke vervolging van sadomasochistische praktijken voor diegenen die zich

hierin wensen te engageren. De sadomasochistische praktijken kunnen veroordeeld worden op basis van hun extreme karakter (Beckmann, 2009). Men kan het beschouwen als een onverantwoorde praktijk indien het verwondingen nalaat bij de slachtoffers die hierin echter wel vrijwillig en ongedwongen in toestemmen. Maar bepaalde sportactiviteiten, zoals boksen, rugby, enz, zijn ook praktijken die letsels nalaten bij hun slachtoffers. In tegenstelling tot sadomasochistische praktijken mogen deze laatste omstandigheden wel legaal plaatsvinden omdat ze voor het publieke goed zijn, maar waarbij zo niet nog ernstigere letsels publiekelijk toegebracht worden (White, 2006). Deze discrepantie leidde samen met de stigmatisaties van sadomasochisme tot de vraag, zelfs tot de eis om een deze activiteiten te decriminaliseren (Beckmann, 2009).

Ook in België heerst er een rechtsonzekere situatie, nergens in het strafwetboek vinden we een vermelding terug over sadomasochisme, noch over de DSM definiëringen; seksueel sadisme en seksueel masochisme. In België werden sadomasochistische praktijken berecht op basis van art. 392 en 398 en 380, §1, 1° Sw. De vraag kan gesteld worden of België hierdoor een gedoogbeleid voert ten opzichte van sadomasochisme. “Een gedoogbeleid is een overheidsbeleid waarbij activiteiten die volgens de wet verboden zijn, binnen zekere beperkingen worden toegelaten” (Van Dale, 2004, p. 452).

3.5. Voorstellen voor België?

Bij depenalisering blijft de inbreuk behouden en wordt de strafrechtelijke sanctie vervangen door een andere sanctie, zoals administratieve sancties. Bij decriminalisering wordt de inbreuk afgeschaft, en dus ook de hieraan verbonden sanctie (Van den Wyngaert, 2009). Maar in het Belgische wetboek wordt er geen enkele vermelding van sadomasochisme teruggevonden, dus zowel een depenalisering als een decriminalisering is niet van toepassing. Sadomasochistische praktijken werden berecht op basis van art. 392 en 398 en 380, §1, 1° Sw. Voornamelijk ten opzichte van het wanbedrijf slagen en verwondingen (art. 398 Sw.) rijst volgens De Wit (2009, maart 13) de vraag wanneer slagen en verwondingen gerechtvaardigd of verschoonbaar zijn.

Een misdrijf is geen misdrijf zonder dat de drie noodzakelijke constitutieve elementen vervuld zijn. Deze constitutieve elementen omvatten het materiële element,

het morele element en het wederechterlijke element. Het materiële element betreft de uiterlijke verschijningsvorm van het misdrijf. Het morele element is de verwijtbaarheid of de schuldvorm waarmee deze gedraging gesteld wordt. Bij de afwezigheid van rechtvaardigingsgronden spreekt men van een wederrechtelijk element, namelijk van wederrechtelijkheid (Van den Wyngaert, 2009). Een rechtvaardigingsgrond is dus zeker niet hetzelfde als een verschoningsgrond.

3.5.1. Verschoningsgrond?

Er bestaan strafverminderde verschoningsgronden en strafuitsluitende verschoningsgronden, deze verschoningsgronden zijn specifiek en verplicht. Ze hebben enkel een invloed op de straf, met een vermindering of met een uitsluiting van de straf tot gevolg en niet op de inbreuk zelf. In tegenstelling tot rechtvaardigingsgronden, wordt de inbreuk niet gerechtvaardigd met een verschoningsgrond noch verdwijnen de burgerlijke gevolgen van een misdrijf (Van den Wyngaert, 2009).

Zou de invoering van een nieuwe verschoningsgrond, die ook specifiek is voor het wanbedrijf slagen en verwondingen, zoals de verschoningsgrond provocatie, mogelijk zijn? Provocatie is een strafverminderde verschoningsgrond bij doodslag en slagen en verwondingen, juridisch onderbouwd door art. 411 Sw. (Van den Wyngaert, 2009). Maar om provocatie als verschoningsgrond in te roepen dienen meerdere voorwaarden vervuld te wezen. Zou men deze redenering ook kunnen toepassen voor sadomasochistische praktijken?

Sadomasochistische praktijken kunnen mogelijk als een strafuitsluitende verschoningsgrond voor het wanbedrijf slagen en verwondingen dienen. Slagen en verwondingen zouden dan verschoonbaar kunnen zijn indien ze teweegebracht worden tijdens sadomasochistische praktijken tussen meerderjarige personen die op een rechtsgeldende wijze hun toestemming aan deze activiteiten verlenen en zolang men de gezondheid en de wil van persoon die deze praktijken ondergaat niet aantast.

Maar een verschoningsgrond rechtvaardigt de principieel ontoelaatbare gedragingen niet, het heeft enkel een invloed op de straf. De burgerlijke gevolgen, die

zeer nefaste gevolgen kunnen hebben, verdwijnen niet. Daarom zou men eerder beroep kunnen doen op een rechtvaardigingsgrond betreffende sadomasochisme.

3.5.2. Rechtvaardigingsgrond?

Een rechtvaardigingsgrond rechtvaardigt het misdrijf, dit impliceert dat een strafbare gedraging zijn wederrechtelijk karakter verliest. Een principieel ontoelaatbare gedraging wordt toelaatbaar. België bevat vier rechtvaardigingsgronden; het wettelijk voorschrift (art. 70 Sw.), het hoger bevel (art. 70 Sw.), de wettige verdediging (art. 416 Sw.) en de noodtoestand (geen vermelding in het strafwetboek, maar ingevoerd door de rechtspraak). Deze rechtvaardigingsgronden zijn algemeen, met uitzondering voor de rechtvaardigingsgrond van de wettige verdediging of noodweer, die enkel van toepassing kan zijn op de misdrijven; slagen en verwondingen of doodslag (Van den Wyngaert, 2009).

De vergelijking tussen sadomasochisme en bepaalde sportactiviteiten werd herhaaldelijk gemaakt (Beckmann, 2009; Ridinger, 2006; White, 2006). Beide praktijken laten mogelijk letsels na tijdens de activiteiten bij de vrijwillig toestemmende partijen. De Wit (2009, maart 13) geeft aan dat in bepaalde omstandigheden slagen wel gerechtvaardigd kunnen zijn, zoals bij de pedagogische tik, bij bepaalde sportactiviteiten, en bij chirurgie. Deze rechtvaardiging zou gebeuren op grond van art. 70 Sw. (De Wit, 2009, maart 13).

Het wettelijk voorschrift wordt geregeld in art. 70 Sw., en bepaalt dat wanneer het feit door de wet is voorgeschreven en door de overheid bevolen is, er geen misdrijf is (Van den Wyngaert, 2009, p. 255). Het wettelijk voorschrift als rechtvaardigingsgrond kan zowel impliciet als expliciet zijn. Het expliciet wettelijk voorschrift is expliciet omdat de uitzondering in de wet is ingeschreven en het impliciet wettelijk voorschrift wordt echter in situaties gebruikt waarin de regel die de gedraging toelaat niet uitdrukkelijk in de strafbaarstelling is opgenomen. Deze situaties zijn voornamelijk; het ouderlijk kastijdingrecht, heelkundige ingrepen, bepaalde sportactiviteiten, en oorlogsdaden waardoor de strafwet wordt geschonden (Van den Wyngaert, 2009). Zowel bij de heelkundige ingrepen als bij de bepaalde

sportactiviteiten is de toestemming van de betrokken partijen van cruciaal belang. Deze toestemming zal beletten dat in sommige gevallen het misdrijf tot stand komt. Bij deze redenering zet België zich radicaal af tegenover van de visie waarin de toestemming van het slachtoffer het misdrijf rechtvaardigt. De toestemming van het slachtoffer wordt dus in België nooit gezien als een rechtvaardigingsgrond (Van den Wyngaert, 2009).

Verder zijn het leven, de fysieke integriteit en de seksuele integriteit beneden de leeftijd van zestien jaar rechtsgoederen waarover men niet vrij kan beschikken. Het misdrijf zal ongeacht de toestemming van het slachtoffer voltrokken zijn bij de rechtsgoederen waarover men niet vrij kan over beschikken (Van den Wyngaert, 2009, p. 270-272). Seksualiteit is een rechtsgoed waarover men wel vrij kan beschikken, hierbij zal de toestemming van het slachtoffer beletten dat het misdrijf tot stand komt. Men zou dus kunnen stellen dat de toestemming van het slachtoffer een noodzakelijke voorwaarde maar geen voldoende voorwaarde is.

De impliciete wettelijke voorschriften zoals de heelkundige ingrepen en de bepaalde sportactiviteiten dienen verder naast de toestemming van het slachtoffer ook aan andere regels te voldoen om zich te kunnen beroepen op de straffeloosheid. Enkel en alleen als men zich aan de regels houdt, is de principieel ontoelaatbare daad gerechtvaardigd (Van den Wyngaert, 2009).

Zou men deze redenering ook niet kunnen toepassen op sadomasochistische praktijken? Zodat er een nieuw impliciet wettelijk voorschrift voorhanden komt dat duidelijk de regels aangeeft die enerzijds beletten dat een misdrijf wordt voltrokken of waarbij men zich kan beroepen op de straffeloosheid en anderzijds ook aangeven dat indien ze niet nageleefd worden de strafrechtelijke vervolging gelegitimeerd is. Zo zou men nog steeds vervolgd en veroordeeld kunnen worden indien de praktijken de gezondheid van de andere schaadt en/of men de wil van de andere niet respecteert of indien men onachtzaam is geweest.

Maar dan is er wel een noodzaak aan duidelijke wettelijke vastgelegde regels betreffende sadomasochisme. Een rechtsonzekere situatie kan opgevat worden als een andere manier waarop de heteronormatieve maatschappij haar invloed blijft uitoefenen op de sociale constructie van sadomasochisme. Zo blijft de almacht van een heteronormatieve maatschappij onderhouden.

3.6. Besluit

Aspecten als gender identificatie, naam, seksuele oriëntatie en het seksuele leven zijn volgens het Hof belangrijke onderdelen van de persoonlijke ontwikkeling die beschermd worden onder artikel 8 E.V.R.M. Het artikel beschrijft het recht op eerbiediging van privéleven, familielevens en gezinsleven. Een overheidsinmenging in de privacy is enkel onder zwaarwichtige voorwaarden legitiem. Deze voorwaarden omvatten een formeel criterium, een noodzakelijkheids criterium, een legitimiteitscriterium, een proportionaliteitscriterium en een subsidiariteitscriterium.

Geen enkele godsdienstige, economische, ethische, wetenschappelijke of politieke waarden hebben een absolute prioriteit op de persoonlijke vrijheid. Zoals het Hof na de zaak Dudgeon oordeelde zijn de zwaarwichtige voorwaarden in het geval van vrijwillig toestemmende volwassenen niet te vinden, vermits de seksuele vrijheid primeert, zelfs indien de meerderheid deze gedragingen afkeurt (De Hert & Gutwirth, 1998). Een democratische rechtstaat hecht namelijk belang aan privacyvrijheid en seksuele vrijheid. Morele en godsdienstige argumenten zouden nooit de basis mogen vormen voor een wettelijke normalisering van de seksualiteit (De Hert & Gutwirth, 1998).

Het werd duidelijk dat de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens bepaald wordt door de concrete omstandigheden van een zaak (Van den Wyngaert, 2009). De sadomasochistische praktijken werden veroordeeld op basis van hun ernst, hun potentiële schade voor de volksgezondheid en op basis van de schending van de rechten en vrijheden van anderen.

Er is echter wel een duidelijke verandering op te merken in het oordeel van het Europese Hof in de twee rechtszaken betreffende sadomasochisme (Gutwirth & De Hert, 2005). In de zaak Laskey, Jaggard en Brown stelde het Hof dat de volksgezondheid primeerde op de privacyvrijheid. Men kan zich echter de vraag stellen of de waarden van een heteronormatieve maatschappij niet bekrachtigd blijven, indien men de normale seksualiteit primeert over de abnormale seksualiteit. Terwijl de normaliteit van seksualiteit juist irrelevant zou moeten zijn t.o.v. de privacyvrijheid (De Hert & Gutwirth, 1998). Wat niet impliceert dat de bescherming vanuit het privacyvrijheidsperspectief absoluut is. De beperking van de privacyvrijheid is legitiem en

noodzakelijk indien de rechten en vrijheden van anderen of het algemene belang geschaad worden. Deze motieven zijn niet gelegitimeerd als ze een mogelijke dekmantel zijn voor een onuitgesproken overtuiging waarin de meerderheid de abnormale seksualiteit afkeurt op basis van zijn onconventionele karakter. Privacy beschermt de seksuele vrijheid. Het is er niet om bepaalde vormen van normale seks en dus aanvaarbare seks te beschermen.

In tegenstelling tot het oordeel in het arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk repte het Europese Hof niets over te bescherming van goede zeden, noch over de openbare moraal, noch over de menselijke waardigheid (Gutwirth & De Hert, 2005). Het Hof bevestigde zeer duidelijk in het arrest van K.A. en A.D. t. België dat seksualiteit tot het privéleven behoort, zelf dat het art. 8 E.V.R.M. het recht op zelfontplooiing, persoonlijke ontwikkeling of autonomie beschermt. In deze zaak veroordeelde het Europese Hof het genegeerde stopwoord van het slachtoffer en het verlies van controle door het toenemende alcoholgebruik. De inmenging van de Belgische staat was legitiem ter bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Er heerst spijtig genoeg nog teveel onzekerheid betreffende de sadomasochistische rechtspraak. Ook België bevindt zich in een rechtsonzekere situatie ten opzichte van sadomasochisme. Er zou echter wel een mogelijke verandering doorgevoerd kunnen worden in België. Zo zou de invoering van een nieuw impliciet wettelijk voorschrift met wettelijk vastgestelde regels als rechtvaardigingsgrond kunnen dienen. En deze rechtvaardigingsgrond zou nog steeds gehoor geven aan de eerder vermelde balans tussen privacy en de rechten en plichten van anderen en het algemene belang. Verder verdwijnt hierdoor zowel de rechtsonzekere situatie als de speculaties omtrent de bekrachtigende en dominante invloed van de heteronormatieve maatschappij.

Waar de rechtspraak in de zaak Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk nog duidelijk getuigt van heteronormativiteit en zich dan ook baseert op de sociale constructie van de praktijken, merken we in de zaak K.A. en A.D. t. België een accentverschuiving waarbij men het negeren van het stopwoord in rekening brengt. Dit stopwoord vinden we, samen met andere terminologie en technieken, hogerop in hoofdstuk twee terug, en kadert dus binnen de reconstructie in antwoord op de deconstructie.

Hoofdstuk 4: Algemeen Besluit

Deze masterproef trachtte om bestaande inzichten in de hedendaagse samenleving omtrent sadomasochisme kritisch te ondervragen, met het oog op de eventuele bijstelling en/of verfijning van deze inzichten. Op basis van de wetenschappelijk onderbouwde kennis betreffende sadomasochisme, poogde deze studie een ontwrichting van de mogelijke onderhouden sociale constructie van sadomasochisme in de Westerse samenleving te staven.

Zowel de oorspronkelijke theorievorming in het Victoriaanse tijdperk omtrent sadomasochisme als de erfenis -afkeuring- van de Katholieke Kerk hebben een belangrijke invloed uitgeoefend op de sociale constructie van sadomasochisme. Sadomasochisme werd geassocieerd met immoraliteit, perversiteit, een mentale stoornis, met pijn en met een gewelddadige gevaarlijke praktijk. Verder werd er enkel gefocust op procreatie zonder plezier. Seksuele activiteiten die gericht waren op recreatie beschouwde men als onnatuurlijk en als een abnormaliteit.

De laatste 20 jaar heeft er een duidelijke evolutie plaatsgevonden in de Westerse maatschappij ten opzichte van de massamedia representaties van alternatieve seksuele voorkeuren. Seks staat garant voor een effectieve verkoopstrategie. De publieke tolerantie t.o.v. seksualiteit en in het bijzonder van sadomasochistische praktijken groeit geleidelijk, nochtans blijkt deze aanvaarding zeer oppervlakkig. De seksualisatie en de verhoogde blootstelling hebben niet tot een normalisering geleid van sadomasochisme, die echter wel gehoopt werd door deze seksuele minderheidsgroep. Het leidde eerder tot een versterking van de grenzen tussen normale en abnormale seksualiteit. Sensationele berichtgevingen houden de stereotypische representaties van sadomasochisme in stand. Deze representaties tonen een gedisciplineerde versie van sadomasochisme, een versie zonder inter-relationale dimensie. Sadomasochisme wordt hierdoor volledig uit zijn context gerukt, met een decontextualisatie tot gevolg (Beckmann, 2009). Ze creëren een vorm van sadomasochisme die mag bestaan en die onder controle kan gehouden worden in relatie tot de dominante categorieën en regels (Weiss, 2006).

Ook in België merken we sensationele berichtgevingen op betreffende sadomasochistische praktijken. Voornamelijk de Mosley affaire is breed gepropageerd

geworden in onze kranten. Zelfs al bekritiseerden sommige kranten de sensationele berichtgevingen, het is toch opmerkelijk dat de keuze van titel 'Laat Mad Max toch begaan' (De Morgen, 2008) ter verdediging van Mosley eerder ongelukkig gekozen was of eerder de grenzen van aanvaardbaarheid toonde betreffende sadomasochistische praktijken.

De traditionele en heteronormatieve waardesystemen zijn nog steeds stevig ingeburgerd in onze hedendaagse Westerse maatschappijen. Heteroseksuele coïtus met als doel de voortplanting was de normaliteit, de natuurlijke seksualiteit (Gijs & Cohen-Kettenis, 1994). De goedkeuring en de aanvaarding van seksuele daden is in de Westerse maatschappij namelijk afhankelijk van een hiërarchisch systeem (Champion, 2010; Rubin, 1984). Deze seksuele hiërarchie, waarbij sadomasochisme wordt onttrokken aan de voordelen die wel aan de aanvaarde seksuele voorkeuren wordt geboden, is ontstaan en wordt in stand gehouden door een heteronormatieve maatschappij die met een zekere almacht regeert. Eén van de manieren die een heteronormatieve maatschappij hanteert om haar overmacht op onconventionele seksuele praktijken te behouden, is door deze praktijken te pathologiseren. Men deed hiervoor een beroep op de categorie parafilie van de DSM-IV-TR (APA, 2001), als vervanging van de pejoratief beladen categorie, perversie. Parafilie impliceert een segregatie tussen een normofiel en een parafiel. We spreken dan over het aangepaste individu en het niet aangepaste individu (Verhaeghe, 2002). Deze gedachtegang met bijhorend paradigma van de natuurlijke, normale seksualiteit impliceert dat zowel de vooroordelen en de stigmatisaties als het proces van labeling niet in vraag gesteld zullen worden (Stoller, 1991).

Normaal en deviant zijn echter producten van een sociale constructie. Ze worden vastgeroest en ondersteund door gangbare kennis en geïntegreerd in sociale praktijken die op hun beurt door gewoonte de bevestiging van deze constructies in stand houden. Deze soliditeit is echter het gevolg van een sociale constructie, het is niet natuurlijk, noch universeel, noch eeuwig durend (Clarke, 2006).

De impact van de sociale constructie van sadomasochisme met zijn stereotypische representatie op het leven van de sadomasochisten is niet te verwaarlozen. De stigmatisaties leiden tot angst, depressie, isolatie, anonimiteit,

vernederling, ridiculisatie, jobverlies en een mogelijkheid om de voogdij van een kind te verliezen bij ouders met sadomasochistische voorkeuren.

De stereotyperingen van sadomasochisme blijven de algemene bevolking beïnvloeden. Maar elke ogende solide sociale praktijk kan op basis van ondervraging gedeconstrueerd worden (Clarke, 2006). We hebben daarom de sociale constructie van sadomasochisme gedeconstrueerd en gereconstrueerd.

De deconstructie van de sleutelbegrippen van de sociale constructie van sadomasochisme gaf duidelijk aan dat sadomasochisme niet synoniem staat voor een gewelddadige praktijk met een eenzijdige lustbevrediging en een hulpeloos slachtoffer dat de pijn ondergaat. Sadomasochistische praktijken zijn steeds verbonden aan de ander zijn wil en aan de vastgelegde grenzen. De onderdanige partij stemt toe tot het ervaren van de aversieve prikkels (Visser, 1986). Sadomasochisme distantieert zich op dit punt zowel van seksueel geweld als van folterpraktijken aangezien men ongedwongen instemt tot de seksuele activiteit.

Macht neemt niet enkel een centrale positie in bij sadomasochisme, maar ook in onze Westerse maatschappij. Echter met dit verschil dat het vermogen tot het ervaren van machtsverschillen, en niet macht op zich centraal staat in een sadomasochistische interactie (Visser, 1986). Onze Westerse maatschappij stabiliseert hiërarchische machtsrelaties door patriarchie en kapitalisme; ze stimuleren overafhankelijkheid binnen sociale relaties (Beckmann, 2009). Deze onevenredige machtsverdelingen zijn echter wel inherent gewelddadig en worden ondersteund door een heteronormatieve maatschappij (Champion, 2010).

Verder wordt er een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de gelegitimeerde pijn distributie en de distributie van pijn in de context van sadomasochistische activiteiten. Onze laatmoderne maatschappij bekritiseert en veroordeelt alle niet gelegitimeerde pijn distributies. Lijden is enkel betekenisvol en gelegitimeerd in volgende omstandigheden; oorlog, sport, gezondheid, schoonheid, leeftijdsbepaling, fitnessmaximalisatie, enz. Andere vormen van lijden worden gemedicaliseerd en gepathologiseerd (Beckmann, 2009). Maar ook hier treedt een contextverwaarlozing op, waarbij sadomasochisme gedecontextualiseerd wordt. Het is juist de context waarin de sadomasochistische praktijken plaatsvinden die men niet onderkent, namelijk in een

context van een gecreëerde machtsonevenwichtige relatie met als doel het bereiken van seksueel plezier, al dan niet veroorzaakt door pijn. Zo zal de pijn die ontstaat door sadomasochistische praktijken ten eerste verschillen van de pijn die opgelopen wordt bij post traumatische pijn ervaringen, zoals verwondingen bij huiselijk geweld, of pijn veroorzaakt door straatgeweld, of zelfs bij foltering.

In tegenstelling tot seksueel geweld hebben alle partijen bij de sadomasochistische praktijk controle over hun seksuele praktijken. Controle impliceert een voorspelbaarheid van de duur en de intensiteit van de pijnlijke handelingen. Sadomasochisten veroordelen daarom zelf seksuele praktijken waarbij een van de partijen geen controle heeft over het gebeuren (Visser, 1986).

Ongeacht de voorstanders of tegenstanders betreffende de verwerping van de klinische diagnoses uit de DSM-IV-TR (APA, 2001) en de ICD-10 (WHO), is het van cruciaal belang te onderkennen dat men een duidelijke differentiatie dient te maken tussen sadisme/masochisme in een sadomasochistische interactie en seksueel sadisme/seksueel masochisme als klinische diagnose. Hoe langer de associatie tussen sadomasochisme en een psychopathologie echter persisteert, hoe langer de heteronormatieve maatschappij haar grip houdt op de algemene populatie (Champion, 2010).

De wijze waarop een sadomasochistische interactie tot stand komt is volledig het tegenoverstelde van seksueel geweld of seksueel sadisme/seksueel masochisme, ook al kan de uitwendige verschijningsvorm van deze vormen zeer gelijkend zijn voor de onwetende massa. Op basis van ervaring kan sadomasochisme gedomystificeerd worden. Een toenemende ervaring met onconventionele praktijken brengt niet enkel een verandering teweeg bij participerende sadomasochisten maar ook bij andere personen zonder sadomasochistische interesses. (Stockwell, Walker, & Eshleman, 2010; Yost, 2010). Blootstelling -aan pornografisch materiaal, mediarepresentaties- is echter onvoldoende om gekenmerkt te worden als ervaring, aangezien het niet toont hoe deze individuen zich echt voelen. Ervaring moet gebaseerd zijn op authenticiteit en op de context waarin deze praktijken tot stand komen.

Met deze reconstructie zou men kunnen concluderen dat sadomasochisme een bewust gecreëerde machtshiërarchie typeert. Er wordt geen eenzijdige lustbevrediging

nagestreefd, maar wel een behoeftebevrediging bij alle partijen. De emotionele ervaring staat centraal, al dan niet veroorzaakt door pijn. De termen onderdanige en dominant - als geprefereerde terminologie- verwijzen naar sociale relaties, waarbij men een welbepaalde positie inneemt ten opzichte van elkaar. Sadomasochistische praktijken zijn gebaseerd op onderhandeling, empathie, communicatie en wederzijds respect. Sadomasochisme typeert een onconventionele praktijk en voorkeur tussen mentaal gezonde personen, er is dus geen sprake van een psychopathologie. De noodzakelijk basisvoorwaarden voor sadomasochisme zijn:

- *Wederzijdse vrijwilligheid*, partijen stemmen ongedwongen in tot de sadomasochistische praktijk en hun toestemming is rechtsgeldig.
- *Veiligheid*, de leden gaan een contract met elkaar aan, waarin de stopwoorden en de vastgelegde grenzen afgesproken worden.
- *Vertrouwen*, enkel en alleen als eerdere voorwaarden van vrijwilligheid en veiligheid vervuld zijn kan vertrouwen tussen de partijen geïnstalleerd worden.

De mogelijke handhaving van de sociale constructie van sadomasochisme werd nagegaan door de rechtspraak betreffende sadomasochisme te bestuderen. Rechtszaken betreffende sadomasochistische praktijken werden beoordeeld in het licht van art. 8 E.V.R.M. Dit artikel beschrijft het recht op eerbiediging van privéleven, familielevens en gezinsleven. Het stipuleert zeer duidelijk dat een overheidsinmenging in de privacy enkel onder zwaarwichtige voorwaarden legitiem is. Deze voorwaarden omvatten een formeel criterium, een noodzakelijkheids criterium, een legitimiteitscriterium, een proportionaliteitscriterium en een subsidiariteitscriterium.

Privacy heeft namelijk te maken met de zelfbepalingvrijheid van individuen, vrijheid om zichzelf te zijn en vooral de vrijheid om anders te zijn, zolang men de rechten, vrijheden van anderen en het algemene belang niet in gedrag brengt. (De Hert & Gutwirth, 1998).

In de *Spanner Case* betreffende *Laskey, Jaggard en Brown* oordeelden de Engelse Lords dat de sadomasochistische praktijken menonwaardig, gewelddadig en een uitlaatklep voor sadisten waren. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde in het arrest *Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk*, dat een staat seksualiteit mag incrimineren, reguleren en vervolgen als deze seksuele praktijken

lichamelijke schade en letsels veroorzaken, de volksgezondheid primeerde hier op de privacy van personen. Men zou echter kunnen vermoeden dat de onuitgesproken mening van Straatsburg was dat sadomasochistische praktijken verboden kunnen worden omwille van de bescherming van de moraal, maar dan onder het mom van een volksgezondheidsargument. Ook de Belgische Rechtshoven beoordeelden en veroordeelden de sadomasochistische praktijken van K.A en zijn vier kompanen als menonwaardig. Ze gaven aan dat er een potentieel gevaar bestond voor ernstige verwondingen en verminkingen en dat de openbare moraal primeerde op de autonomie van de veroordeelden.

De associaties tussen sadomasochisme en immoraliteit, geweld, en menselijke onwaardigheid betuigen van een onderhouden sociale constructie van sadomasochisme. Een sociale constructie onderhouden door een heteronormatieve maatschappij doordat de grens tussen de normale, de wettelijke seksualiteit en de abnormale/verboden seksualiteit impliciet getrokken wordt en onderhouden blijft. Het privacybegrip beschermt niet het normale, aangezien vanuit het vrijheidsperspectief de zelfbepalingsvrijheid cruciaal is (De Hert & Gutwirth, 1998).

Er was echter wel een duidelijke verandering op te merken in de rechtspraak van het Europese Hof ten opzichte van sadomasochisme. In tegenstelling tot zowel het oordeel in het arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk als het oordeel van de Belgische rechtshoven repte het Europese Hof niets in het arrest van K.A. en A.D. t. België over de bescherming van goede zeden, noch over de openbare moraal, noch over de menselijke waardigheid (Gutwirth & De Hert, 2005). Verder gaf het Hof aan dat het art. 8 E.V.R.M. het recht op zelfontplooiing, persoonlijke ontwikkeling of autonomie beschermt, waarbij de persoonlijke autonomie inhield dat men het recht heeft keuzes te maken omtrent zijn eigen lichaam. Dit besluit is duidelijk verschillend ten opzichte van de rechtspraak in het arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, waarbij het Hof oordeelde dat een staat seksualiteit mag incrimineren, reguleren en vervolgen als deze seksuele praktijken lichamelijke schade en letsels veroorzaken. In het arrest van K.A. en A.D. t. België werd er door het Europese Hof zwaar getild aan het genegeerde stopwoord van het slachtoffer, en het verlies van controle door het toenemende alcoholgebruik. De inmenging van de Belgische staat was legitiem ter bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Het oordeel in de zaak K.A. en A.D. t. België is in overeenstemming met de reconstructie van de sociale constructie van sadomasochisme. Het Europese Hof steunde hier niet op de moraliteit, maar op het feit dat het genegeerde stopwoord, de intrekking van de toestemming van het slachtoffer impliceerde. Volgens de reconstructie betreft een sadomasochistische praktijk een bewust gecreëerde machts hiërarchie, waarbij geen eenzijdige lustbevrediging nagestreefd wordt, maar wel een behoeftebevrediging bij alle partijen. Deze gecreëerde machts hiërarchie is enkel mogelijk als de basisvoorwaarden van wederzijdse vrijwilligheid, veiligheid en vertrouwen vervuld zijn. De basisvoorwaarden van de reconstructie van sadomasochisme waren in het arrest K.A. en A.D. t. België in tegenstelling tot het arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk niet vervuld, omdat de onderdanige partij beroep deed op het vooraf bepaalde stopwoord dat echter genegeerd werd door de dominante partij.

Zowel de reconstructie van sadomasochisme als het privacybegrip geven aan dat een overheidsinmenging legitiem was in het arrest K.A. en A.D. t. België ter regulatie van deze praktijken.

Er heerst echter nog teveel onzekerheid voor diegenen die zich wensen te engageren in sadomasochistische praktijken. Deze rechtsonzekerheid valt ook te constateren in België. Het werd duidelijk dat de Belgische Rechtshoven de sociale constructie van sadomasochisme onderhouden en dat er geen duidelijk vastgelegde regels bestaan betreffende sadomasochistische praktijken.

Nochtans zou er wel een mogelijke verandering doorgevoerd kunnen worden in België. Zo zou de invoering van een nieuw impliciet wettelijk voorschrift met wettelijk vastgestelde regels, mogelijk in overeenstemming met de eventuele reconstructie van sadomasochisme, als rechtvaardigingsgrond kunnen dienen. Er zou hierdoor nog steeds gehoor gegeven worden aan de eerder vermelde noodzakelijke afweging tussen privacy en de rechten en plichten van anderen en het algemene belang. Maar dan is er wel een noodzaak aan duidelijke wettelijke vastgelegde regels betreffende sadomasochisme. Een rechtsonzekere situatie kan opgevat worden als een mogelijke manier waarop de heteronormatieve maatschappij haar invloed blijft uitoefenen op de sociale constructie van sadomasochisme.

Een sociale constructie van seksualiteit is net zoals de inperking in het privacy vrijheidsperspectief noodzakelijk, ter preventie van een ongelimiteerde achtervolging van seksuele behoeften en seksueel plezier. Het zou echter niet gebaseerd mogen zijn op de normaliteit van seks maar wel op de schending van de rechten en vrijheden van anderen. De normaliteit noch de deviantie van seksualiteit, in het bijzonder van sadomasochisme, zijn dus van belang, aangezien de normaliteit van seksualiteit juist irrelevant zou moeten zijn t.o.v. deze constructie. Maar zolang de sociale constructie van sadomasochisme, onder invloed van de overmacht van een heteronormatieve maatschappij, niet in vraag wordt gesteld, blijft de hiërarchie tussen de normale en abnormale seksualiteit van kracht.

Een sociale constructie van sadomasochisme is dus nodig, maar dan enkel en alleen als ze gebaseerd is op een reconstructie van sadomasochisme. De heersende sociale constructie, waarbij men sadomasochisme decontextualiseert is ten eerste af te raden. Deze contextualisatie kunnen we opmerken in de mediarepresentaties, discriminaties, stereotyperingen, en sommige juridische besluitvormingen ten opzichte van sadomasochisme. Het oordeel van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in het arrest K.A. en A.D. t. België, kan mogelijk wel beschouwd worden als een stap in een andere richting, als een positieve evolutie.

Laten we hopen dat er geen beroep meer wordt gedaan op moraliteit -met onderliggende assumptie van normale en deviante seksualiteit- als grond ter rechtvaardiging van inmenging in het leven van mensen die zich wensen te engageren in sadomasochistische praktijken.

Bibliografie.

- Alison, L., Santtila, P., Sandnabba, K. N., & Nordling, N. (2001). Sadomasochistically oriented behavior: Diversity in practice and meaning. *Archives of Sexual Behavior*, 30, 1-12.
- American Psychiatric Association (2001). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*, 4th edition (DSM-IV). Washington, DC: Author.
- American Psychiatric Association (2001). *Diagnostic and statistical manual of mental Disorders (Beknopte handleiding bij de diagnostische criteria van de DSM IV-TR)*, 4th edition (DSM IV-TR). Washington, DC: Author, Nederlandse vertaling (2007, 3de druk) Harcourt Assessment BV, Amsterdam.
- Barbaree, H.E., Langton, C.M., Blanchard, R., & Cantor, J.M. (2009). Aging versus stable enduring traits as explanatory constructs in sex offender recidivism. Partitioning actuarial prediction into conceptually meaningful components. *Criminal Justice and Behavior*, 36(5), 443-465.
- Beckmann, A. (2001). Deconstructing Myths: The social Construction of "sadomasochism" versus "subjugated knowledges" of practioners of consensual "SM". *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 8 (2), 66-95.
- Beckmann, A. (2009). *The social construction of sexuality and perversion: Deconstructing sadomasochism*. New York : Palgrave Macmillan.
- Bottoms, A. (2007). *The relationship between Theory and empirical observations in criminology*. In KING, R., & WINCUP, E. (Eds.), *Doing Research on Crime and Justice* (p. 75-116), second edition. Oxford: Oxford University Press.
- Califia, P., & Sweeney, R. (Eds.). (1996). *The second coming: A leatherdyke reader*. In

- Beckmann, A. (2001). Deconstructing Myths: The social Construction of “somasochism” versus “subjugated knowledges” of practioners of consensual “SM”. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 8 (2), 66-95.
- Champion, D. (2010). *On the edge: BDSM and heteronormative denigration*. Socio-Legal Studies Association Annual Conference. University of the West of England, Bristol, UK.
- Claus, C., & Lidberg, L. (2003). Ego-boundary disturbances in somasochism. *International Journal of Law and Psychiatry*, 26, 151-163.
- Clarke, J. (2006). Social Constructionism. In McLaughlin, E., & Muncie, J. (Eds.). *The Sage Dictionary of Criminology* (pp. 389-391). Thousand Oaks: Sage.
- Cloud, J. (2004). Bondage unbound. *Time*, 163 (3), 104-109.
- Cooper, D. (1993). En engaged state: Sexuality, governance and the potential for change. *Journal of Law and Society*, 3, 257-275.
- Cross, P.A., & Matheson, K. (2006). Understanding somasochism: an empirical examination of four perspectives. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 133-163.
- Dancer, P.L., Kleinplatz, P.J., & Moser, C.A. (2006). SM slavery. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 81-101.
- De Hert, P., & Gutwirth, S. (1998). Editorial. *Panopticon*, 19, 279-286.
- Fedoroff, J.P. (2008). In Review: Sadism, somasochism, sex, and violence. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 53, 637-646.
- Freeman, E. (2008). Turn the beat around: Somasochism, temporality, history. *A Journal of Feminist Cultural Studies*, 19 (1), 32-70.

- Foucault, M. (Ed.). (1992). *Geschiedenis van seksualiteit: De wil tot weten* (La volonté de savoir, Vol. 1., 1976). Nijmegen: SUN.
- Gijs, L. & Cohen-Kettenis, P. (1994). Denken en doen rondom parafilieën: op weg naar een biopsychosociale integratie? *Tijdschrift voor Seksuologie*, 18, 1-2.
- Gosselin, C. & Wilson, G. (1980). *Sexual Variations. Fetishism, Transvestism and Sado-Masochism*. London, Boston: Faber and Faber.
- Gutwirth, S., & De Hert, P. (2005). 'De seks is hard maar seks (dura sex sed sex). Het arrest K.A. en A.D. tegen België. *Panopticon*, 3, 1-14.
- Green, R. (2001). (Serious) Sadomasochism: A protected right of privacy? *Archives of Sexual Behavior*, 30, 543-550.
- Greer, C. (2006). Sex Crime. In McLaughlin, E., & Muncie, J. (Eds.). *The Sage Dictionary of Criminology* (pp. 377-380). Thousand Oaks: Sage.
- Hanson, R. K., & Morton-Bourgon, K. E. (2005). The characteristics of persistent sexual offenders: a meta-analysis of recidivism studies. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 73(6), 1154-1163.
- Herek, G.M., & Capitanio, J.P. (1996). "Some of my best friends": Intergroup contact, concealable stigma, and heterosexuals' attitudes toward gay men and lesbians. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22 (4), 412-424.
- Klein, M., & Moser, C. (2006). SM (sadomasochistic) interests as an issue in a child custody proceeding. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 233-242.
- Knoll, J. L., & Hazelwood, R. R. (2009). Becoming the victim: Beyond sadism in serial sexual murderers. *Aggression and Violent Behavior*, 14, 106-114.

- Kotek, B., Gurgel, R., Pachol, H., Martins, M. C., Mark, A., Passig, Kathrin, Jander, J., et al. (2006). SM International. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 263-280.
- Krueger, R. B. (2010a). The DSM diagnostic criteria for sexual sadism. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 325-345.
- Krueger, R. B. (2010b). The DSM diagnostic criteria for sexual masochism. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 346-356.
- Lawrence, A. A., & Love-Crowell, J. (2008). Psychotherapists' experience with clients who engage in consensual sadomasochism: A qualitative study. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 34, 67-85.
- Lindemann, D. (2010). Will the real dominatrix please stand up: Artistic purity and professionalism in the S&M dungeon. *Sociological Forum*, 25, 588-606.
- Mathiesen, T. (1997). The viewer society: Michel Foucault's 'Panopticon' revisited. *Theoretical Criminology*, 1 (2), 215-234.
- McLaughlin, E., & Muncie, J. (2006). *The Sage Dictionary of Criminology*. Thousand Oaks: Sage.
- Moser, C., & Kleinplatz, P.J. (2006). Introduction: The state of our knowledge on SM. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 1-15.
- Moskowitz, D.A., Seal, D. W., Rintamaki, L., & Rieger, G. (2011). HIV in the leather community: rates and risk-related behaviors. *AIDS Behav.*, 15, 557-564.
- Muncie, J. (2006). Stigma. In McLaughlin, E., & Muncie, J. (Eds.). *The Sage Dictionary of Criminology* (pp. 420-421). Thousand Oaks: Sage.

- Newmahr, S. (2010). Power struggles: Pain and Authenticity in SM play. *Symbolic Interaction*, 33 (3), 389-411.
- Nitschke, J., Blendl, V., Ottermann, B., Osterheider, M., & Mokros, A. (2009). Severe sexual sadism – An underdiagnosed disorder? Evidence from a sample of forensic inpatients. *Journal of Forensic Science*, 54, 685-691.
- Nitschke, J., Osterheider, M., & Mokros, A. (2009). A cumulative scale of severe sexual sadism. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 21, 262-278.
- Nordling, N., Sandnabba, N.K., Santilla, P., & Alison, L. (2006). Differences and similarities between gay and straight individuals involved in the sadomasochistic subculture. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 1-15.
- Person, E. S. (2005). As the wheel turns: a centennial reflection on Freud's Three Essays on the Theory of Sexuality. *Journal of American Psychoanalysis Association*, 53(4), 1257-1282.
- Richters, J., De Visser, R., Grulich, A., & Rissel, C. (2008). Demographic and Psychosocial Features of Participants in Bondage and Discipline, “Sadomasochism” or Dominance and Submission (BDSM): Data from a National Survey. *Journal of Sex Research*, 45, 98-99.
- Richters, J., Grulich, A. E., de Visser, R. O., Smith, A. M. A., & Rissel, C. E. (2003). Autoerotic, esoteric and other sexual practices engaged in by a representative sample of adults. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 27, 180-190.
- Ridinger, R.B. (2006). Negotiating limits; The legal status of SM in the United States. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 189-216.

- Rubin, G. (1984). Thinking sex: notes for a radical theory on the politics of sexuality. In R.Parker & P. Aggleton (Eds.), *Culture, Society & Sexuality* (pp). London & Philadelphia: UCL Press.
- Rye, B.J., & Meaney, G.J. (2007). The pursuit of sexual pleasure. *Sexuality & Culture*, 11, 28-51.
- Sagarin, B. J., Cutler, B., Cutler, N., Lawler-Sagarin, K. A., & Matuszewich, L. (2009). Hormonal changes and couple bonding in consensual sadomasochistic activity. *Archives of Sexual Behavior*, 38, 186-200.
- Schneider, A. (2009). The rhythm of the whip. *Social Psychology Quarterly*, 72 (4), 285-289.
- Shainberg, S. (Director/Writer/Producer). (2002). *Secretary* [Motion picture]. United States: Lion's Gate Films.
- Stockwell, F. M. J., Walker, D. J., & Eshleman, J. W. (2010). Measures of implicit and explicit attitudes toward mainstream and BDSM sexual terms using the IRAP and questionnaire with BDSM/Fetish and student participants. *The Psychological Record*, 60, 307-324.
- Stockton, W. (2011). The liberal World of perversion. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 17, 389-403
- Stoller, Robert J. (1991). *Pain & Passion. A Psychoanalyst Explores the World of S&M*. New York and London: Plenum Press.
- Thompson, B. (1999). De fabriek der verzinsels: De sociologie van het sadomasochisme. *Ethiek en Maatschappij*, 6-28.
- Thornton, D. (2006). Age and sexual recidivism: a variable connection. *Sexual Abuse: A*

Journal of Research and Treatment, 18(2), 123-135.

Travin, S & Protter, B. (1993). *Sexual Perversion. Integrative Treatment Approaches for the Clinician*. New York and Londen: Plenum Press.

Tubex, H., & Snacken, S. (1998). Straffen en behandelen: Evolutie van de aanpak van seksuele delinquentie. *Panopticon*, 19, 287-310.

Van Dale (2004). *Woordenboek hedendaags Nederlands, Van Dale Lexicografie*. Antwerpen: De Standaard.

Van de Kerckhove, M. (1987). *Le droit sans peines: aspects de la dépenalisation en Belgique et aux Etats-Unis*. Bruxelles: FUSL, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis 41.

Van den Wyngaert, C. (2009). *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Deel I: Strafrecht* (7de herziene uitgave, m.m.w. Vandromme, C.). Antwerpen: Maklu.

Verhaeghe, P. (2002). *Over normaliteit en andere afwijkingen. Handboek klinische psychodiagnostiek*. Leuven/Leusden: Acco.

Visser, D. (1986). *Met genoeg minder nemen: Aspecten van sado-masochisme*. In den Toren: Anthos.

Website van The Kinsey Institute (2010). *Frequently asked sexuality questions to The Kinsey Institute, BDSM*. Geraadpleegd op 4 november 2010, op <http://www.iub.edu/~kinsey/resources/FAQ.html>

Weeks, J. (2010). Seksuele deugden en alledaagse experimenten: het belang van “gewoon te zijn”. *Ethiek en Maatschappij* 13(1) 5-23.

Weinberg, T.S. (2006). Sadomasochism: Powerful Pleasures. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 17-40.

Weinberg, M.S., Williams, C.J., & Moser, C. (1984). The social constituents of sadomasochism. *Social Problems*, 31(4), 379-389.

Weiss, M.D. (2006). Mainstreaming kink: The politics of BDSM representation in U.S. popular media. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 103-131.

White, C. (2006). The spanner trails and the changing landscape of sadomasochism in the UK. *Journal of Homosexuality*, 50(2/3), 167-187.

Wright, S. (2006). Discrimination of SM-identified individuals. *Journal of Homosexuality*, 50 (2/3), 217-231.

Yost, M. R. (2010). Development and validation of the attitudes about sadomasochism scale. *Journal of Sex Research*, 47(1), 79-91.

Wetgeving:

Cassatie, 6 januari 1998, *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 1999 (1), Cour de Cassation, Jurisprudence, 560-579.

E.H.R.M., arrest B. t. Frankrijk, 25 maart 1992, §§9-13, §§ 29 en 30, §63, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=5&portal=hbkm&action=html&highlight=B.%20v.%20France&sessionid=72564095&skin=hudoc-en>.

E.H.R.M., arrest Burghartz t. Zwitserland, 22 februari 1994, §§ 15, 24 en 25, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=burghartz&sessionid=72564095&skin=hudoc-en>.

E.H.R.M., arrest Dudgeon t. het Verenigd Koninkrijk, 24 februari 1983, §§ 12 en 17, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=DUDGEON&sessionid=72564095&skin=hudoc-en>.

E.H.R.M., arrest K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, §§ , <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=39&portal=hbkm&action=html&highlight=belgique&sessionid=73887985&skin=hudoc-en>.

E.H.R.M., arrest Laskey, Jaggard en Brown t. het Verenigd Koninkrijk, **20 januari 1997**, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=laskey&sessionid=72564095&skin=hudoc-en>.

E.H.R.M., arrest N. t. het Verenigd Koninkrijk, 27 mei 2008, art.8, § 26 § 21, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=2&portal=hbkm&action=html&highlight=N%20%7C%20UNITED%20%7C%20KINGDOM&sessionid=73761951&skin=hudoc-en>.

Kranten:

Bossuyt, J. (2009, april 1). Mijn waardigheid krijg ik nooit terug. *Het Laatste Nieuws*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Cornelissen, M. (2008, april 4). F1-teams zijn hard voor Max Mosley. *Het Belang van Limburg*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

De Gendt, T. (2008, april 3). Britse Formule 1-baas onder vuur door ‘nazi-sm-video’. *De Morgen*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

De Wit, J. (2009, maart 13). SM-rechter: de juridische waarheid achter de film. *De Gazet van Antwerpen*. Teruggehaald van <http://www.gva.be/dekrant/experts/johndewit/sm-rechter-de-film-de-waarheid.aspx>

Van de Weyer, M. (2002, november 30). Verstopt Saddam zijn gifgas in slaapkamers? *Gazet van Antwerpen*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Van de Weyer, M. (2002, november, 30). Verstopt Saddam gifgas in slaapkamer van onderdanen? *Het Belang van Limburg*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Vdm. (2008, april 11). Mosley gaat ‘Allo ‘Allo! Achterna. *Het Volk*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Vdm. (2008, april 11). Mosley gaat ‘Allo ‘Allo! Achterna. *Het Nieuwsblad*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Vergeer, K. (2008, april 4). Laat Mad Max toch begaan. *De Morgen*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Volkskrant, De Volkskrant. (2008, mei 19). Vrouw Britse spion betrokken bij seksrel F1-baas Max Mosley. *De Morgen*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Waw. (2008, april 1). Max, de Wolf van de SS. *Het Volk*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

(2008, april 1). F1-baas Mosley betrapt in SM-seksorgie in nazistijl. *Het Belang van Limburg*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

(2008, april 1). Grote baas autosport betaalt 3.150 euro voor naziseksfuif. *Gazet van Antwerpen*. Teruggehaald van <http://www.mediargus.be/vowb/>

Lijst van gebruikte afkortingen

APA: American Psychiatric Association

AIDS: Acquired Immune Deficiency Syndrome

BDSM: Bondage, Discipline, Domination/Submission, Sadism/Masochism

D/S: Domination/Submission

DSM: Diagnostic and Statistic Manual

DSM-IV-RT: Diagnostic and Statistic Manual, 4th edition revised

E.H.R.M.: het Europese Hof voor de Rechten van de Mens

E.V.R.M.: het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

ICD-10: International Classification of Diseases

NCSF: National Coalition for Sexual Freedom

NOW: National Organisation for Women

S&M: Sadisme & Masochisme

S/M: Sadisme/Masochisme

SM: Sadomasochisme

Sw.: Strafwetboek

WHO: World Health Organization